

ပထမလတ်တန်း

ဂူပသိဒ္ဓိနိတိ

အရှင်ကောဝိဒ
ဝိနယဓရ၊ ဝိနယကောဝိဒ
ကန်ဦးတောဝန်စာသင်တိုက်
ရွှေနှင်းဆီလမ်း၊ ရှစ်မိုင်ခွဲ
မရမ်းကုန်း။

ပထမလတ်တန်း

ဂူပသိဒ္ဓိနိတိ

အရှင်ကောဝိဒ
ဝိနယဓရ၊ ဝိနယကောဝိဒ
ကန်ဦးတောဝန်စာသင်တိုက်
ရွှေနှင်းဆီလမ်း၊ ရှစ်မိုင်ခွဲ
မရမ်းကုန်း။

ပထမလက်တန်း

အရှင်ကောဝိဒ
ဝိနယဓရ၊ ဝိနယကောဝိဒ
ကန်ဦးဇေတဝန်စာသင်တိုက်
ရွှေနှင်းဆီလမ်း၊ ရှစ်မိုင်ခွဲ
မရမ်းကုန်း။

ပထမလက်တန်း

အရှင်ကောဝိဒ
ဝိနယဇေ၊ ဝိနယကောဝိဒ
ကန်ဦးဇေတဝန်စာသင်တိုက်
ရွှေနှင်းဆီလမ်း၊ ရှစ်မိုင်ခွဲ
မရမ်းကုန်း။

ပထမလတ်တန်း

ဂူပသိဒ္ဓိန္ဒြိတိ

အရှင်ကောဝိဒ
ဝိနယဓရ၊ ဝိနယကောဝိဒ
ကန်ဦးဇေတဝန်စာသင်တိုက်
ရွှေနှင်းဆီလမ်း၊ ရှစ်မိုင်ခွဲ
မရမ်းကုန်း။

ဗုဒ္ဓါဒိရတနတ္ထယံ၊ သိရသာ ဝန္တိယုဒရံ။

ရူပံ အတ္တဉ္စ သိဇ္ဈိတုံ၊ ကရံ နိတိ ဟိတာယ မေ။

အဟံ-ကောဝိဒဟု နာမသမုတ် အကျွန်ုပ်သည်၊ ဗုဒ္ဓါဒိရတနတ္ထ
ယံ-ဘုရားစသော ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့၏အပေါင်းကို၊ အာဒရံ-
ဂုဏ်တော်အထု စိတ်မှာစု၍ ပွားမျှခါခါ ရိုသေစွာသာလျှင်၊ သိရသာ-
အမြတ်တွင်လာ ဦးခေါင်းရတနာဖြင့်၊ ဝန္တိယ=ဝန္တာမိ- ဘယ၊
လာဘ၊ ကုလမတွယ် စိတ်ဝယ်အမြတ် လွန်သတ်မှတ်လျက်
မပြတ်ခါခါ ရှိခိုးပါ၏။

ဝန္တိယ- ဘယ၊ လာဘ၊ ကုလမတွယ် စိတ်ဝယ်အမြတ်
လွန်သတ်မှတ်လျက် အမြဲမပြတ် ရှိခိုးလတ်၍၊ (သောတူနံ-
စာသင်ပျို့နု၊ အခြေပြုဟု ခေါ်မျှတွင်ငြား ညီတော်၊ နောင်တော်
စာသင်သား အပေါင်းတို့အား၊ ရူပဉ္စ-"သင်္ဂြိုဟ်မှာ သရုပ်၊ သဒ္ဓါမှာ
ရုပ်"ဟု သမုတ်တွင်လာ ရုပ်အဖြာဖြာကို၎င်း၊ အတ္တဉ္စ- စာမေး
ဆင်ယင် ပွဲသဘင်၌ ဉာဏ်ယှဉ်ကွန်စား မေးလာငြားသည့် များပြား
စုဆောင်း ရူပသိဒ္ဓိလာ အဓိပ္ပါယ်အပေါင်းကို၎င်း၊ သိဇ္ဈိတုံ- ရုပ်ကား
ဤနယ်၊ ဓိပ္ပါယ်ဤပုံ ခွဲဝေကုန်လျက် ကျေနသေချာ အဖြေလွှာကို
ဖြေဆိုသလောက် လိုအင်ပေါက်၍ ပြီးမြောက်နိုင်ခြင်းအကျိုးငှါ၎င်း
မေ- အကျွန်ုပ်၏၊ ဟိတာယစ-ဘဝနောက်နောင်း ကောင်းထက်
ကောင်း၍ လောကုတ်လောကံ နှစ်လိစီးပွား အကျိုးများစေခြင်း
အကျိုးငှါ၎င်း၊ နိတိ- ရူပသိဒ္ဓိ နိတိခေါ်မှန်း စာတော်ကျမ်းကို၊ ကရံ

ကရိသာမိ- ဉာဏ်စွမ်းမှီသမျှ အားလုလွှဖြင့် ရေးသားသမျှ ပြုစုပေတော့အံ့။

ဤအရှင်သည် မိမိတွေ့ကြုံခဲ့ရဘူးသော အခက်အခဲများ သောတုဇနအရှင်သူမြတ်တို့ မတွေ့ကြုံကြစေရန် ရည်သန်၍ “ဋီကာကျော်နိတိ၊ ကချီနိတိ” များကို ရေးသားခဲ့ပါသည်။

စာသင်သားအရှင်တို့၏ အားပေးမှုကို အထိုက်အလျောက် ရရှိ သဖြင့် များစွာကြည်နူးဝမ်းသာရပါသည်။ “ဂူပသိဒ္ဓိနိတိ” ကိုလည်း တစ်ဆက်တည်း ရေးသားရန် ဆန္ဒရှိခဲ့သော်လည်း အကြောင်းမညီညွတ်သေး၍ မရေးနိုင်သေးဘဲ ရှိနေခဲ့ရာ သောတုဇနညီတော်၊ နောင်တော်များက ဂူပသိဒ္ဓိနိတိမထွက်သေ ဘူးလားဟု အကြိမ်ကြိမ်မေးမြန်းလာခဲ့ကြသဖြင့် စာသင်သား အရှင်မြတ်တို့၏ ဆန္ဒကို လေးစားသောအားဖြင့်၎င်း၊ မိမိရည်ရွယ် ချက် ပြီးမြောက်အောင်မြင်ရန်၎င်း၊ အတတ်နိုင်ဆုံး မြန်နိုင်သမျှ မြန်အောင်ရေးသားခဲ့ရာ ပြီးမြောက်ခဲ့ပါပြီ။

ဂူပသိဒ္ဓိနိတိကို ရေးသားရာမှာလည်း ဂူပသိဒ္ဓိကျမ်းရင်းလာ အဓိပ္ပါယ်များကိုသာ ဦးစားပေး၍ ရေးသားထားပါသည်။ ပထမလတ် တန်းဝင် အရှင်သူမြတ်တို့အတွက် ဂူပသိဒ္ဓိကျမ်းနှင့် ပတ်သက်၍ အခက်အခဲ မတွေ့ကြုံကြစေရန် “ဂူပသိဒ္ဓိနိတိ” ကျမ်း ကို ရေးသား ခဲ့ရာ ဤကျမ်းကို ကြည့်ရှုမှတ်သားရသော အရှင်မြတ်တို့သည် အသီးသီး မိမိတို့လိုရာ ပန်းတိုင်သို့ မပင်မပန်း ချမ်းသာလွယ်ကူစွာ ရောက်နိုင်ကြပါစေကု ဆန္ဒပြုလိုက်ပါသည်။

အရှင်ကောဝိဒ

(ဝိနယဓရ+ဝိနယကောဝိဒ)

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ကာရက ကဏ္ဍ

မေး။ ဝိဘတ်၏အဓိပ္ပါယ်နှင့် အရကို၎င်း၊ အပြားကို၎င်း၊ ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ တစ်ခုတည်းသောအနက်ကိုပင် ကံသည်တို့၏အပြားအားဖြင့်၎င်း၊
ဧကဝုဓ်စသောအပြားအားဖြင့်၎င်း၊ ဝေဖန်တတ်သောကြောင့် ဝိဘတ်
ဟုခေါ်ပါသည်။

၎င်းဝိဘတ်အရ= သိ၊ ယော၊ အံ၊ ယော-သည်တို့ကို ရပါသည်။
ထိုဝိဘတ်သည် ပဌမာဝိဘတ်သည်အားဖြင့် (၇)ပါးရှိပါသည်။

လိင်္ဂိတ္ထေ ပဌမာ

မေး။ လိင်္ဂိတ္ထေ-၌ အဘယ်ကို လိင်္ဂဟုခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ပကတိ၊ ပစ္စယစသောအပြားကို စီရင်ခြင်းဖြင့် ရုပ်ပြီးစေအပ်ကုန်
သော ပုရိသောစသော နာမ်ပုဒ်တို့၏ ပုရိသဟူသော ပကတိရုပ်ကို
“မထင်ရှားသောကြောင့်၎င်း၊ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သောကြောင့်၎င်း” လိင်္ဂ
ဟုခေါ်ပါသည်။

(တနည်း) ဝိသဒါကာရဝေါဟာရ၊ အဝိသဒါကာရဝေါဟာရ၊ ဥဘယ
ရဟိတာကာရ ဝေါဟာရ ဟူသောလိင်္ဂသုံးပါးနှင့် တကွဖြစ်သောအနက်၊
ဥပသာရပုဒ်သည်တို့၏အနက်များကို သိစေတတ်သောကြောင့် ပုရိသ
စသောသဒ္ဒါကို လိင်္ဂဟုခေါ်ပါသည်။

(တနည်း) အန္တတ္ထအမည်သညာအားဖြင့် ပုရိသစသောသဒ္ဒါကို
လိင်္ဂဟုခေါ်ပါသည်။

(တနည်း) ဓာတုပစ္စယဝိဘတ္တိဝဇ္ဇိတမတ္ထဝံ လိင်္ဂံ ဟုဆိုသောကြောင့်
ပရသမညာ၏အစွမ်းအားဖြင့် ပုရိသစသည်ကို လိင်္ဂဟုခေါ်ပါသည်။

(တနည်း) လိင်္ဂိတ္ထေ ပဌမာဟူသော ဤသုတ်၌ကား ပါဠိပဒိကဟူ
သော အခြားနာမည်တစ်မျိုးရှိသော သျှာဒိဝိဘတ္တပုဒ်၏ ပုရိသ

၂

စသော ပကတိရုပ်ကိုပင် လိင်ဟုခေါ်ရပါသည်။

✕မေး။ လိင်္ဂိတ္ထေ-၌ အဘယ်ကို လိင်္ဂိတ္တဟုခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ဃဋ၊ပဋ-စသောသဒ္ဒါတို့၏ အိုး၊ပုဆိုး စသော ခေါ်ဝေါ်ပညတ်အပ်သော ပညတ္တိအတ္ထအနက်များသည်၎င်း၊ ကာလ၊ဒေသစသော အပြားအားဖြင့် ပြားသော ပထဝီဓာတ်၊ ဖဿစသော ရုပ်၊နာမ်တရားတို့၏ ဇာတ်မတူသောတရားမှ ဆုတ်နုတ်လျက် ဇာတ်တူသောတရားတို့နှင့် ဆက်ဆံသော သင်္ခတအားလျော်စွာ တင်စားခြင်းဖြင့်ပြီးစေအပ်သော တဇ္ဇာပညတ်၏ အနက်ဖြစ်သော ခက်မာခြင်း၊တွေ့ထိခြင်း၊စသော သာမညအခြင်းအရာဟူသော ပရမတ္ထအနက်များသည်၎င်း၊ လိင်္ဂိတ္တမည်ပါသည်။

✕မေး။ လိင်္ဂိတ္တအပြားကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ (၁)ကမ္မာဒိ သံသဒ္ဓလိင်္ဂိတ္တ၊ (၂)သုဒ္ဓလိင်္ဂိတ္တ ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိပါသည်။

✕မေး။ လိင်္ဂိတ္ထေ ပဌမာသုတ်၌ အဘယ်ကို လိင်္ဂိတ္တဟု ခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ကံစသောအနက်တို့၌ ဒုတိယာဝိဘတ်စသည်တို့ကို စီရင်လွှဲဖြစ်သောကြောင့် ကံစသောအနက်တို့နှင့် ဓရောယုက်သော လိင်္ဂ၊သင်္ချာ၊ ပရိမာဏ၊အနက်နှင့်ယှဉ်သော သုဒ္ဓလိင်္ဂိတ္တကို၎င်း၊

ဥပသာရပုဒ်စသည်တို့၏အနက်ဖြစ်သော သုဒ္ဓလိင်္ဂိတ္တကို၎င်း၊ လိင်္ဂိတ္တဟုခေါ်ပါသည်။

(လိုရင်းချုပ်) ကံစသောအနက်တို့၌ ဒုတိယာဝိဘတ်စသည်တို့ကို စီရင်လွှဲဖြစ်သောကြောင့် လိင်္ဂိတ္ထေ ပဌမာဟူသောဤသုတ်၌ ကမ္မာဒိသံသဒ္ဓလိင်္ဂိတ္တကို မယူရ၊ သုဒ္ဓလိင်္ဂိတ္တကိုကိုသာ ယူရမည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

✕မေး။ လိင်္ဂိတ္ထေ ပဌမာသုတ်ဖြင့် အဘယ်ကြောင့် ပဌမာဝိဘတ်သာ သက်ရပါသနည်း။

ဖြေ။ အာချာတ်၊ ကိတ်၊ တဒ္ဓိတ်၊ သမာသ်တို့သည်ဟောအပ်သော ကံစသော အနက်တို့နှင့် ရောနှောသောအနက်သည် နောက်ထပ် မိမိဟောထိုက်သော အနက်ထူးမရှိသည်အတွက် ဒုတိယာစသည်သက်ရာ မဟုတ်သောကြောင့်၎င်း၊ လိင်္ဂအနက် သာမညဖြစ်သင့်သောကြောင့်၎င်း၊ ပဌမာဝိဘတ်သာ သက်ရပါသည်။

✕မေး။ ပဌမာဝိဘတ်သက်ရမည့် အနက်တို့ကို ရူပသိဒ္ဓိလာအတိုင်း ထုတ်ပြပါ။

ဖြေ။ ဥပသာရပုဒ်တို့၏အနက်၌၎င်း၊ အချို့သော နိပါတ်ပုဒ်တို့၏အနက်၌၎င်း၊ သုဒ္ဓဖြစ်သောလိင်္ဂ၊ သင်္ချာ၊ ပရိမာဏနှင့်ယှဉ်သော အနက်၌၎င်း၊ အာချာတ်စသော ဝါစကတို့ ဟောအပ်သော ကမ္မာဒိသံသဌအနက်၌၎င်း ပဌမာဝိဘတ်သက်ရပါသည်။

✕မေး။ အာလပနနှင့် အာမန္တနတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ ရှေးရှုပြု၍ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်းသည် အာလပန(အာလုပ်)မည်၏။ ရှေးဦးစွာကပင် သရုပ်သကောင်အားဖြင့် ရှိနှင့်ပြီးသောဝတ္ထုကို အသံဖြင့် ရှေးရှုပြုခြင်းကို အာမန္တနဟု ခေါ်ပါသည်။

✕မေး။ အာလုပ်၏ ကာရကဟူသောအမည် မရနိုင်ခြင်းအကြောင်းကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ ခေါ်ရာအခါ၌ ကြိယာနှင့်ယှဉ်စပ်ခြင်းမရှိသောကြောင့် အာလုပ်ကို ကာရကဟု မခေါ်နိုင်ပါ။

ကမ္မတ္တေ ဒုတိယာ

✕မေး။ ဤသုတ်ဖြင့် ဒုတိယာဝိဘတ်ကို အဘယ်ကံ၌ သက်ရပါသနည်း။

ဖြေ။ ကမ္မနိ ဒုတိယာ ယံတ္ထော-ဟူသောသုတ်ကို ထောက်၍ အနဘိဟိတ (အဝုတ္တ)ကံ၌သာ သက်ရပါသည်။

ယံ ကရောတိ တံ ကမ္မံ

✕မေး။ ယံ ကရောတိ-ဟု နပုလ္လိင်,ဧကဝုဇ်,ပစ္စုပ္ပန်ကာလမသုံးဘဲ ယာ၊ ယော၊ ကရောတိ၊ ကရောန္တိ၊ အကာသိ၊ ကရိဿတိ စသည်ဖြင့် ကာလ အမျိုးမျိုး၊ ဝုဇ်အမျိုးမျိုး သုံးစွဲရာ၌ ဤသုတ်ဖြင့် ကံအမည်မှည့်နိုင်ပါ သလော။

ဖြေ။ ဤကာရကအရာ၌ လိင်,ကာလ,ဝုဇ်တို့သည် ပဓာနမဟုတ်သော ကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့်ပင် ကံအမည်မှည့်နိုင်ပါသည်။

✕မေး။ အဘယ်ကြောင့် ကာရကဟုခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ကြိယာပြီးခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ကာရကဟု ခေါ်ပါ သည်။ ထိုကာရကသည် ကတ္တု,ကမ္မ,ကရဏ,သမ္ပဒါန,အပါဒါန, ဩကာသဟု (၆)မျိုးရှိပါသည်။

✕မေး။ ကတ္တုကာရကစသော(၆)မျိုးကို အဘယ်ကြောင့် ကာရကဟု ခေါ်ပါ သနည်း။

ဖြေ။ သဘာဝအားဖြင့်သော်၎င်း၊ ကြံဆခြင်း,တင်စားခြင်းအားဖြင့် သော်၎င်း၊ ကံစသောအနက်ရှိမှသာ ကြိယာဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ကံ စသော(၆)ပါးကိုသာ ကာရကဟုခေါ်ပါသည်။

မေး။ ကုဋ္ဌိတကံ၊ အနိစ္ဆိဘကံ စသည်တို့တွင် အဘယ်ကံမျိုးကို ဤသုတ် ဖြင့် ကံအမည်မှည့်ရပါသနည်း။

ဖြေ။ ကံအားလုံးကို သိမ်းကျုံးယူငင်သောအားဖြင့် “ယံ ကရောတိ တံကမ္မံ ဟုဆိုမသာကြောင့်၎င်း၊ အနက်တစ်မျိုးကိုစီရင်နိုင်သော ဝါသဒ္ဓါလိုက် လာသောကြောင့်၎င်း၊ ကံအားလုံးကို ဤသုတ်ဖြင့်ပင် ကံအမည်မှည့်ရ ပါသည်။

မေး။ “ယညဒတ္တံ ကမ္မလံ ယာစတေ ဗြဟ္မဏော”ဟူသောပြယုဂ်၌ ပါဝင် သော ကံတို့၏ ကထိတကံ၊ အကထိတကံဖြစ်ပုံကို ရှင်းပြပါ။

ဖြေ။ ဤပြယုဂ်၌ ကမ္မလံ-ဟူသောကံသည် ကံနှစ်ခုရှိသော တောင်းခြင်း ကြိယာဖြင့် အလွန်အလိုရှိအပ်သောကြောင့် ကထိတကံမည်၏။

ယညဒတ္တံ-ဟူသောကံသည် ပဓာနမဟုတ်သောကြောင့် အကထိတ ကံမည်၏။

ဂတိဗုဒ္ဓိဘုဒ္ဓပဌဟရကရသယာဒီနံ ကာရိတေဝါ

မေး။ ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ သုတ်ဖြင့်ပင် ဒုတိယာဝိဘတ်သက်နိုင်ပါလျက် အဘယ်အကျိုးငှါ ဤသုတ်ကို ထပ်၍ဆိုရပါသနည်း။

ဖြေ။ ကာရိတ်ကံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ် အမြဲမသက်ရ၊ ဝိကပ်အားဖြင့်သာ သက်ရမည်ဟု သိစေခြင်းအကျိုးငှါ ဤသုတ်ကိုထပ်၍ ဆိုရပါသည်။

ကာလဒ္ဓါနု မစ္စန္ဒသံယောဂေ

မေး။ အစ္စန္ဒသံယောဂ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။

ဖြေ။ ကာလ၊ အခွန်တို့၏ ခြပ်၊ဂုဏ်၊ကြိယာတို့နှင့် မပြတ်ယှဉ်ခြင်းသည် အစ္စန္ဒသံယောဂမည်၏။

၆

✖မေး။ အစ္စန္ဒသံယောဂအပြားကို ပြယုဂ်တစ်ခုစီဖြင့် ယှဉ်တွဲပြပါ။

ဖြေ။ (က)ကာလအစ္စန္ဒသံယောဂသည်

(၁)ဒဗ္ဗအစ္စန္ဒသံယောဂ= သတ္တာဟံ ဂဝပါနံ၊ မာသံ မံသောဒနံ။

(၂)ဂုဏအစ္စန္ဒသံယောဂ= သရဒံ ရမဏီယာ နဒီ။

(၃)ကြိယာအစ္စန္ဒသံယောဂ= မာသံ သဇ္ဈာယတိ။ ဟု သုံးမျိုးရှိပါသည်။

(ခ)အဒ္ဓါအစ္စန္ဒသံယောဂသည်

(၁)ဒဗ္ဗအစ္စန္ဒသံယောဂ= ယောဇနံ ဝနရာဇိ၊

(၂)ဂုဏအစ္စန္ဒသံယောဂ= ယောဇနံ ဒီဃော ပဗ္ဗတော၊

(၃)ကြိယာအစ္စန္ဒသံယောဂ= ကောသံ သဇ္ဈာယတိ၊ ဟုသုံးမျိုးရှိပါသည်။

ကမ္မပ္ပဝစနီယယုက္ကေ

✖မေး။ ကမ္မပ္ပဝစနီယ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။

ဖြေ။ ကြိယာကိုဟောတတ်သောကြောင့် ဥပသာရပုဒ်၊နိပါတ်ပုဒ်တို့သည် ကမ္မပ္ပဝစနီယမည်၏။ (တနည်း) တစ်ပါးသော သက္ကဋကျမ်းတို့၏ အမည်၏အစွမ်းအားဖြင့် အနု-စသောဥပသာရပုဒ်တို့သည် ကမ္မပ္ပဝစနီယမည်၏။

✖မေး။ ကမ္မပ္ပဝစနီယာ-၌ ကမ္မအရ အဘယ်ကို ယူရပါမည်နည်း။

ဖြေ။ ကမ္မအရ ကြိယာကို ယူရပါသည်။

✖မေး။ အနု-ဟူသောဥပသာရပုဒ်၏ ကမ္မပ္ပဝစနီယအမည်ရရှိသော အနက်တို့ကို ပြယုဂ်တစ်ခုစီဖြင့် ထုတ်ပြပါ။

ဖြေ။ အနုသဒ္ဓါသည် လက္ခဏအနက်၊ သဟအနက်၊ ဟိနအနက်တို့၌ ကမ္မပ္ပဝစနီယအမည်မှည့်နိုင်ပါသည်။

လက္ခဏအနက်ပုံစံ = ပဗ္ဗဇိတမန၊ ပဗ္ဗဇိ သု၊
 ပဗ္ဗဇိတံအနု-ဘုရားအလောင်းရဟန်းပြုလတ်သော်၊ ပဗ္ဗဇိ သု-လူအပေါင်း
 တို့ ရဟန်းပြုကုန်၏။

သဟအနက်ပုံစံ = နဒိမန္တဝသိတာ ဗာရာဏသီ၊
 ဗာရာဏသီ-ဗာရာဏသီမြို့သည်၊ နဒိ အနု-မြစ်နှင့်တကွ၊ ဝသိတာ-စပ်၏။

ဟိနအနက်ပုံစံ = အနုသာရိပုတ္တံ ပညဝါ၊
 ပညဝါ-ပညာရှိသူ ဟူသမျှသည်၊ အနုသာရိပုတ္တံ- အရှင်သာရိပုတြာ၊
 အောက်ခြင်းသာတည်း။

ကုစိ ဒုတိယာ ဆဋ္ဌိနမတ္ထေ

✽မေး။ ဤသုတ်ဖြင့် ဒုတိယာဝိဘတ်သက်ရာ၌ အဘယ်သဒ္ဒါတို့နှင့် ယှဉ်
 သောအခါ သက်ရပါမည်နည်း။

ဖြေ။ အန္တရာ၊ အဘိဓတာ၊ ပရိတော၊ ဟူသောနိပါတ်ပုဒ်၊ ပတိဟူသော
 ဥပသာရပုဒ်၊ ပဋိဘာ-စသည်တို့နှင့်ယှဉ်ရာ၌သာ ဆဋ္ဌိအနက်၌ ဒုတိယာ
 ဝိဘတ်သက်ရပါသည်။

တတိယာ သတ္တမိနုည

✽မေး။ သတ္တမိအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သက်နိုင်သောဌာနတို့ကို ထုတ်ပြပါ။

- ဖြေ။ (၁)အခါဟူသောအနက်၌၎င်း၊ (ကာလအနက်)
 (၂)ဥပ၊ အနု၊ အဓိ၊ အာပုဗ္ဗ ဝသဓာတ်၏အယှဉ်၌၎င်း၊
 (၃)အဓိပုဗ္ဗ သိဓာတ်၊ ဌာဓာတ်၊ အာပုဗ္ဗ ဝသဓာတ်တို့၏အယှဉ်၌၎င်း၊
 (၄)ထို၌ သောက်ခြင်း(တပုဂ္ဂိုလ်အနက်)၊ ထို၌ လှည့်လည်ခြင်း(တဇ္ဈာရ
 အနက်)၌၎င်း၊ ဒုတိယာဝိဘတ်သက်ရပါသည်။

ယေနဝါ ကယိရတေ တံ ကာရဏံ

✕မေး။ ကာရကအားလုံး ကြိယာကိုပြီးစေနိုင်ပါလျက် ကရဏကာရက ကိုသာ “ယေန ဝါ ကယိရတေ”ဟု အထူးပြု၍ အဘယ်ကြောင့် ဆိုရပါ သနည်း။

ဖြေ။ ကတ္တာ၏အဆောက်အဦးဖြစ်ကုန်သောကာရကတို့တွင် ကြိယာကို အထူးပြီးစေတတ်သော(ကြိယာသာဓကတမသတ္တိရှိသော) ကာရကကို သာ ယူခြင်းအကျိုးငှါ “ယေနဝါ ကယိရတေ”ဟု အထူးပြု၍ ဆိုပါသည်။

ကတ္တရိစ

✕မေး။ ဤသုတ်၌ပါသော စသဒ္ဓါအကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ စသဒ္ဓါဖြင့် ဣတ္ထဗ္ဗူတလက္ခဏအနက်၊ ကြိယာပဝဂ္ဂအနက်၊ ပုဗ္ဗ၊ သဒိသ၊သမ၊ဥနအနက်ရှိသောသဒ္ဓါ၊ ကလဟ၊နိပုဏ၊မိဿက၊သခိလ၊ အတ္တစသောသဒ္ဓါတို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌၎င်း၊ ကာလ၊အစွန်တို့၌၎င်း၊ ပဌမာ ဝိဘတ်အနက်၊ကံအနက်၊ပဉ္စမီအနက်စသည်တို့၌၎င်း၊ တတိယာဝိဘတ် သက်ရခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။

(ဆောင်) ကတ္တရိစ သုတ်၌စဖြင့်၊သက်ကြာဘို့ရန် ဣတ္ထဗ္ဗူတ လက္ခဏ နှင့်၊ ကြိယာပဝဂ် နောက်ဆက်ပုဗ္ဗ သဒိသဟူသမူလကတ္တ ကလဟတည်း၊ နိပု၊မိဿကာ၊သခိလ၊အတ္တ ယှဉ်စရာနှင့်၊အဒ္ဓါ ကာလ၊ ပစ္စတ္တ ကမ္မတ်၊ ပဉ္စမျတ်ဟု၊ စသည်စု၊ သက်မျှတတိယာ။

ယော ကရောတိ သကတ္တာ

✕မေး။ အဘယ်ကြောင့် ကတ္တကာရကမည်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ပြဋ္ဌာန်းသောအားဖြင့် ကြိယာကိုပြီးစေတတ်၊ပြုတတ်သောကြောင့် ကတ္တကာရကဟုခေါ်ပါသည်။

✕မေး။ ကတ္တာအပြားကို အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ ကတ္တာသည် (၁)သုဒ္ဓကတ္တာ၊ (၂)ဟေတုကတ္တာ၊ (၃)ကမ္မကတ္တာ တသုံးမျိုးရှိပါသည်။

ထိုတွင် ကိုယ်တိုင်သာ ကြိယာကိုပြုတတ်သောကတ္တာသည် သုဒ္ဓကတ္တာ မည်၏။ ပြုနိုင်ပါလျက် မပြုဘဲနေသောကတ္တာတစ်ပါးကို

အလုပ်၌ယှဉ်စေတတ်၊ နှိုင်းစေတတ်သောကတ္တာသည် ဟေတုကတ္တာ မည်၏။ ကံဖြစ်ပါလျက် လွယ်ကူစွာပြုအပ်သောကြောင့်

မိမိအလိုလို ပြီးသကဲ့သို့ ဖြစ်သောကတ္တာသည် ကမ္မကတ္တာမည်၏။

ယောကာရေတိ သဟေတု

✕မေး။ သံယောဂေါ ဇာယတေ-ဟူသောပြယုဂ်၌ ထင်ရှားမရှိသော သံယောဂ၏ ကတ္တာဖြစ်ပုံကို ရှင်းပြပါ။

ဖြေ။ ဉာဏ်ဖြင့် ကြံစည်အပ်သော ထင်ရှားမရှိသော ပညတ်အနက်၏ အစွမ်းအားဖြင့် သဒ္ဓါဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့် ထင်ရှားမရှိသော သံယောဂသည်လည်း နေ့နံကြိယာ၏ ကတ္တာကာရကဖြစ်နိုင်ပါသည်။

✕မေး။ ကြိယာပဝဂ္ဂ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။

ဖြေ။ ကြိယာကို လျှင်မြန်စွာပြီးစေခြင်းသည် ကြိယာပဝဂ္ဂမည်၏။

သဟာဒိယောဂေစ

✕မေး။ သဟာဒိယောဂေစ-၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ယူအပ်သောပုဒ်တို့နှင့် စသဒ္ဓါဖြင့် ယူအပ်သောအနက်တို့ကိုလည်း ထုတ်ပြပါ။

ဖြေ။ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် သဒ္ဓိ၊ သမံ၊ နာနာ၊ အလံ၊ ကိ စသောပုဒ်တို့ကို ယူရ၏။ စသဒ္ဓါဖြင့် သဟတ္ထကို ယူရပါသည်။

၁၀

✕မေး။ သဟာဒိယောဂေ-၌ အဘယ်အခါ သဟသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်ရပါသနည်း။
 ဖြေ။ ကြိယာ၊ဂုဏ်၊ဒြပ်တို့နှင့် အညီအမျှဖြစ်ရာ၌သာ သဟသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်
 ရပါသည်။(သဟသဒ္ဓါကို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်)။

ဟေတုတ္တေစ

✕မေး။ အဘယ်ကို ဟိတ်ဟုခေါ်ပါသနည်း။
 ဖြေ။ တစ်စုံတစ်ခုသောအကျိုး၌ မြင်အပ်သောအစွမ်းသတ္တိရှိသော အ
 ကြောင်းကို ဟိတ်ဟုခေါ်ပါသည်။

သတ္တဗျုတ္တေစ

✕မေး။ ဤသုတ်ဖြင့် တတိယာဝိဘတ်ကို အဘယ်အခါ၌ သက်ရပါသနည်း။
 ဖြေ။ ကာလ၊အခွန်၊ဒိသာ၊ဒေသ အစရှိသောအနက်တို့၌ ဤသုတ်ဖြင့်
 တတိယာဝိဘတ်သက်ရပါသည်။

ယေနဂီဝိကာရော

✕မေး။ အဂီဝိကာရော-၌ အင်္ဂါအရ အဘယ်ကို ယူရပါသနည်း။
 ဖြေ။ အင်္ဂါအရ- မျက်စိ၊နား၊နှာ၊လက်၊ခြေ၊-စသောအင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းရှိ
 သော ခန္ဓာကိုယ်ကိုယူရပါသည်။

ဣတ္ထမ္မူတလက္ခဏနှင့်အဂီဝိကာရလက္ခဏ

ကွာခြားပုံ

လက္ခဏက ကိုယ်အင်္ဂါတစ်ခုခုဖြစ်၍ လက္ခဏလည်း ခန္ဓာကိုယ်ဖြစ်
 လျှင် အဂီဝိကာရလက္ခဏာဖြစ်၏။
 လက္ခဏက ကိုယ်အင်္ဂါဖြစ်သော်လည်း လက္ခဏ ကိုယ်ခန္ဓာမဟုတ်

သော်၎င်း၊ လက္ခဏာ+လက္ခဏနိပါတ်ကို ကိုယ်အင်္ဂါနှင့် ခန္ဓာကိုယ်မဟုတ်
သော်၎င်း၊ ဣတ္ထိမျှတလက္ခဏဖြစ်၏။

ဝိသေသနေစ

✕မေး။ ဝိသေသန၏အဓိပ္ပါယ်နှင့်အရတို့ကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ အထူးပြုတတ်သောကြောင့် ဝိသေသနမည်၏။

၎င်းဝိသေသနအရ- အနွယ်၊အမည်၊ဇာတ်၊အတတ်၊အရွယ်၊ဂုဏ်တို့ကို
ရပါသည်။

(ဆောင်) အနွယ်၊နာမ်၊ဇာတ်၊ အတတ်၊အရွယ်၊ ဂုဏ်ခြောက်သွယ်မှတ်
ဖွယ် ဝိသေသန။

(မှတ်ချက်) စသဒ္ဒါဖြင့် ပကတိစသည်တို့မှနောက်၌ တတိယာဝိဘတ်
သက်ရပါသည်။

ယဿ ဒါတုကာမော ရောစတေ ဓာရယတေဝါ တံ သမ္ပဒါနံ

✕မေး။ အဘယ်ကြောင့် သမ္ပဒါန်ဟု ခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ကောင်းစွာပေးအပ်ရာဖြစ်သောကြောင့် သမ္ပဒါန်မည်၏။

၎င်းသမ္ပဒါန်အရ- ခံယူတတ်သောသူကို ရပါသည်။

✕မေး။ သမ္ပဒါန်အပြားကို ရေးပါ။

ဖြေ။ သမ္ပဒါန်သည်-(၁)ပေးအပ်သောဝတ္ထုကို မတားမြစ်ခြင်း အနိဝါရဏ
သမ္ပဒါန်၊ (၂)တိုက်တွန်းခြင်း အဇ္ဈေသနသမ္ပဒါန်၊ (၃)ခွင့်ပြုခြင်း
အနုမတိသမ္ပဒါန် ဟုသုံးမျိုးရှိပါသည်။

၁၂

သိလာဃ၊ဟနုဋ္ဌာသပ(ပ)သတ္တဗျတ္တေသုစ

✕မေး။ ဤသုတ်၌ စသဒ္ဓါအကျိုးကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ စသဒ္ဓါဖြင့် ပဟိဏတိ၊ကပ္ပတိ၊ပဟောတိ၊ဥပမာသဒ္ဓါ၊ လက်အုချီမျှကိုပြုခြင်းကြိယာ၊ ဖာသုသဒ္ဓါ၊အတ္တသဒ္ဓါ၊သေယျစသောသဒ္ဓါတို့နုယှဉ်ရာ၌ စတုတ္ထိဝိဘတ်သက်ရခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။

✕မေး။ သိလာဃသုတ်ကို ပုဒ်အရေအတွက်အားဖြင့် ခွဲခြားပြပါ။

ဖြေ။ သိလာဃသုတ်သည်- (၁)သိလာဃ(ပ)မညာနာဒရပါဏိနိ
(၂)ဂတုတ္တကမ္မနိ၊ (၃)အာသိသတ္တ သမ္ပတိ ဘိယျသတ္တဗျတ္တေသု
(၄)စ- ဟူ၍ လေးပုဒ်ရှိပါသည်။

✕မေး။ တုယံ သပတေ-ဟူသောပြယုဂ်၌ အဘယ်ကို သပနဟုခေါ်ပသနည်း။

ဖြေ။ သစ္စာပြုခြင်းကို သပနဟုခေါ်ပါသည်။

✕မေး။ ဧရဇာတ်နှင့်ယှဉ်ရာ၌ အဘယ်အရာသည် သမ္ပဒါနိဖြစ်သင်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ဥစ္စာရှင်သည်သာ သမ္ပဒါနိဖြစ်သင်ပါသည်။

✕မေး။ ရာဇဓာတ်၊ဣက္ခဓာတ်တို့နှင့်ယှဉ်ရာ၌ အဘယ်အရာသည် သမ္ပဒါနိဖြစ်သင်ပါသနည်း။

ဖြေ။ အမျှထင်ရှားဖြစ်စေခြင်းအကျိုးငှါ အထူးထူး အပြားပြား အမေးခံရသောသူသည် သမ္ပဒါနိဖြစ်သင်ပါသည်။

✽မေး။ ဘဂဝတော ပစ္စသောသုံ-ပြယုဂ်၌ ဘဂဝါဟူသောပုဒ်၏ သမ္ပဒါန်
ဖြစ်ရပုံကို ရှင်းပြပါ။

ဖြေ။ “ဘဂဝါ ဘိက္ခု၊ ဧတဒဝေါစ” ဟူသောရှေးဝါကျ၌ စကားဟူသောကံ
ကို ပြုတတ်သော ဘဂဝါ-ကတ္တာပုဒ်သည် “ဘဂဝတော ပစ္စသောသုံ”
ဟူသောနောက်ဝါကျ၌ ပတိရှေးရှိသော သုဓာတ်နှင့်ယှဉ်သောကြောင့်
ဘဂဝတောဟု သမ္ပဒါန်ဖြစ်လာရပါသည်။

✽မေး။ ဓမ္မံ ဝေါ ဒေသေသာမိ-စသောပြယုဂ်၌ ဒေသနတ္ထသဒ္ဓါတို့နှင့်
ယှဉ်ရာ၌ စတုတ္ထိဝိဘတ်သက်နိုင်ပုံကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ အာရောစနသဒ္ဓါသည် ကထနသဒ္ဓါနှင့် အနက်တူသောကြောင့်
စတုတ္ထိဝိဘတ်သက်နိုင်ပါသည်။

အာယစတုတ္ထေကဝစနဿတု

✽မေး။ သိလာယသုတ်၌ပါသော စသဒ္ဓါ၏အကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ စသဒ္ဓါဖြင့် ပဟိဏတိစသောကြိယာတို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌၎င်း၊ ဗာသု
စသောနာမ်တို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌၎င်း၊ သမ္ပဒါန်မှည့်ရခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။

နမောယောဂါဒီသ္မပိစ

✽မေး။ ဤသုတ်၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် အဘယ်ကို ယူရပါသနည်း။

ဖြေ။ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် သောတ္ထိ၊ သွာဂတစသောသဒ္ဓါတို့ကို ယူရပါသည်။

ယသ္မာဒပေတိ ဘယမာဒတ္ထေဝါ တဒပါဒါနံ

✽မေး။ အပါဒါန်၏အဓိပ္ပါယ်နှင့် အပါဒါန်အပြားကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ ဖဲ၍ယူရာဖြစ်သောကြောင့် အပါဒါန်ဟုခေါ်ပါသည်။

ထိုအပါဒါန်သည်= (၁)နိဒ္ဒဝိသယအပါဒါန်၊

(၂)ဥပါတ္တဝိသယအပါဒါန်၊

(၃)အနုမေယျဝိသယအပါဒါန်၊ဟုသုံးမျိုးရှိပါသည်။

ထိုတွင် အပါဒါန်သညာ၏အရာဖြစ်သော ကြိယာအထူးကို တိုက်ရိုက် ညွှန်ပြအပ်သောကြောင့် နိဒ္ဒဝိသယအပါဒါန်မည်၏။

ထုတ်ဆောင်အပ်သော ခွဲခွါခြင်းကြိယာကို အရာပြု၍ ဖြစ်သော ကြောင့် ဥပါတ္တဝိသယအပါဒါန်မည်၏။

ကြိယာထူးကို မှန်းဆ၍သာ သိနိုင်သောကြောင့် အနုမေယျဝိသယ အပါဒါန်မည်၏။

✕မေး။ ပါပါ စိတ္တံ နိဝါရယေ-စသောပြယုဂ်၌ ရှေးဦးစွာ ကိုယ်ဖြင့်ပေါင်းစပ် ၍ ဖဲခွါခြင်းသဘောမရှိပါဘဲလျက် အဘယ်သို့လျှင် အပါဒါန်ဖြစ်နိုင်ပါ သနည်း။

ဖြေ။ ကိုယ်ဖြင့် ပေါင်းစပ်မှုပြု၍ ဖဲခွါခြင်းသဘောမရှိသော်လည်း ရှေးဦး စွာ စိတ်ဖြင့်ပေါင်းစပ်၍ ဖဲခွါခြင်းသဘောဖြစ်သင့်သောကြောင့် အပါဒါန်ဖြစ်သင့်ပါသည်။

✕မေး။ ဥပါတ္တဝိသယအပါဒါန်ဖြစ်ပုံကို ပုံစံဖြင့် ရှင်းပြပါ။

ဖြေ။ “ဝလာဟကာ ဝိဇ္ဇောတတေ ဝိဇ္ဇ၊ ကုသုလတော ပစတိ” ဟူသော ပြယုဂ်တို့ဝယ် “ဝလာဟကာ၊ ကုသုလာတို့၌” အပါဒါနသညာ၏ ဝိသယ ဖြစ်သောကြိယာသည် တိုက်ရိုက်မပါ၍ ဝလာဟကာအတွက် “နိက္ခမ္မ” ဟု၎င်း၊ ကုသုလာအတွက် “အပနေတွာ”ဟု၎င်း၊ပုဗ္ဗကာလကြိယာကို ထုတ်ဆောင်အပ်သောကြောင့် ဥပါတ္တဝိသယအပါဒါန်ဖြစ်ပါသည်။

(မှတ်ချက်) အနုမေယျဝိသယအပါဒါန်၌ ဒုရန္တိသုတ်ဖြင့် အပါဒါန်မှည့်။

✖မေး။ အပါဒါန်ကို ရူပသိဒ္ဓိလာသည်အတိုင်း နှစ်မျိုးနှစ်စားအားဖြင့် ခွဲပြပါ။

ဖြေ။ အပါဒါန်သည်- (၁)စလအပါဒါန်၊ (၂)အစလအပါဒါန်ဟူ၍ နှစ်မျိုး ရှိပါသည်။

ထိုတွင် “ဓာဝတာ ဟတ္ထိမှာ ပတိဝေတာ အကိုအ ဓာရီ”စသည်၌ ဟတ္ထိမှာဟူသောအပါဒါန်သည် စလအပါဒါန်မည်၏။

“ပဗ္ဗတာ ဩတရန္တိ ဝနစရာ”ဟူသောပြယုဂ်၌ ပဗ္ဗတာဟူသော အပါဒါန်သည် အစလအပါဒါန်မည်၏။

ဓာတုနာမာနုပသဂ္ဂယောဂါဒိသ္မပိစ

✖မေး။ ဓာတုနာမာနု-၌ နာမအရ အဘယ်နာမ်ကို ယူရပါသနည်း။

ဖြေ။ အညအနက်ရှိသောနာမ်၊ ဣတရအနက်ရှိသောနာမ်စသည်တို့ကို ယူရပါသည်။

✖မေး။ ဥပသဂ္ဂယောဂါဒိသ္မပိစ- အဘယ်ဥပသာရပုဒ်တို့ကို ယူသင့် ပါသနည်း။

ဖြေ။ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းအနက်ရှိကုန်သော အပ၊ပရိ၊ဥပသာရပုဒ်တို့ကို၎င်း၊ ပိုင်းခြားခြင်း၊လွှမ်းမိုးခြင်းအနက်ရှိကုန်သော အာ-ဥပသာရပုဒ်ကို၎င်း၊ အတူဟူသောအနက်၊အစားပေးခြင်းအနက်ရှိသော ပတိ-ဥပသာရပုဒ် ကို၎င်း၊ ယူရပါသည်။

✖မေး။ ဤသုတ်၌ အာဒိသဒ္ဓါ၊ အပိသဒ္ဓါ၊စသဒ္ဓါတို့၏ အကျိုးကိုရေးပါ။

ဖြေ။ အာဒိသဒ္ဓါသည် ရိတေ၊နာနာ၊ဝိနာ-စသောနိပါတ်ပုဒ်တို့နှင့် ယှဉ် ရာ၌လည်း အပါဒါန်မှည့်ရခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။

အပိသဒ္ဓါသည် ကမ္မကာရက၊အပါဒါနကာရကနှစ်ပါးတို့၏ အလယ် ၌လည်း ကာလဟောသဒ္ဓါ၊အခွန်ဟောသဒ္ဓါတို့မှနောက်၌ ပဉ္စမိဝိတတ်

၂
A

သက်ရခြင်း(အါဒါန်မှည့်ရခြင်း)အကျိုးရှိပါသည်။
 စသဒ္ဓါသည် ပဘုတိစသည်တို့၏အနက်၌၎င်း၊ ထိုပဘုတိအနက်ရှိ
 သော သဒ္ဓါတို့နှင့်ယှဉ်ရာ၌၎င်း၊ အပါဒါန်မှည့်ရခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။

ရက္ခဏတ္တာနုမိစ္ဆိတံ

✕မေး။ ဤသုတ်ဖြင့် ကုမ္ဘိတကာရကကိုသာ အပါဒါန်မှည့်ရပါသလော။
 ဖြေ။ ဓာတုနာမာနစသော ရှေ့သုတ်မှ စသဒ္ဓါလိုက်လာသောကြောင့်
 အလိုမရှိအပ်သော အနိစ္ဆိတကာရကကိုလည်း အပါဒါန်မှည့်နိုင်ပါသည်။

✕မေး။ ယဝါ ပဋိသေဓေန္တိ ဂါဝေါ-စသောပြယုဂ်၌ ရက္ခဏအနက်ရှိသော
 ဓာတ်တို့နှင့် မယှဉ်ပါဘဲလျက် အပါဒါန်ဖြစ်နိုင်ပုံကို ရေးခဲ့ပါ။
 ဖြေ။ တားမြစ်ခြင်း၊စောင့်ရှောက်ခြင်းသည်ပင် ရက္ခဏမည်သောကြောင့်
 ယဝါ-ဟူသောပုဒ်သည် အပါဒါန်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ဒုရန္တိကဒ္ဓကာလနိဗ္ဗာန(ပ)ထောကာကတ္တူသုစ

✕မေး။ တွာလောပေ-၌ အဘယ်ကို တွာလောပဟုခေါ်နိုင်ပါသနည်း။
 ဖြေ။ တွာပစ္စယန္တပုဒ်ဖြစ်သင့်လျက် မရှိခြင်းကို တွာလောပဟု ခေါ်
 ပါသည်။
 (အနက်ပေးပုံ) ပါသာဒါ သင်္ကမေယျ= ပါသာဒါ-ပြဿာဒ်ကိုတက်၍၊
 သင်္ကမေယျ-ပြောင်းရွှေ့ရာ၏။
 အာသနာ ဝုဋ္ဌဟေယျ= အာသနာ-နေရာ၌(ထိုင်၍)၊ ဝုဋ္ဌဟေယျ-
 ထရာ၏။ ဟုသဒ္ဓါစည်းကမ်းကျအောင် အနက်ပေးရမည်။

✕မေး။ ဝိဘတ္တာရပ္ပယောဂေ-၌ အဘယ်ကို ဝိဘတ္တဟုခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ အလိုလိုခွဲခြားအပ်ပြီးသောအနက်ကိုပင် ထိုမှတစ်ပါး အခြားသော အနက်မှ ဂုဏ်အားဖြင့် ထပ်မံခွဲခြားခြင်းကို ဝိဘတ္တဟုခေါ်ပါသည်။

✕မေး။ ပုဗ္ဗယောဂေ-၌ ပုဗ္ဗယောဂ၏အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။

ဖြေ။ ရှေးဦးစွာဟူသောအနက်ကို ဟောသော ပုဗ္ဗသဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်ခြင်းကို ပုဗ္ဗယောဂဟုခေါ်ပါသည်။

(မှတ်ချက်) ဤ၌ပုဗ္ဗသဒ္ဓါသည် ဒိသာအနက်မှတစ်ပါးသော နေသ၊ကာလ စသောအနက်၌ဖြစ်လေ့ရှိသောပုဗ္ဗသဒ္ဓါကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော ကြောင့် ပရ-စသောသဒ္ဓါတို့နှင့်ယှဉ်ရာ၌လည်း အပါဒါန်မည်ရမည်။

ကာရဏတ္ထေစ

✕မေး။ အဘယ်ကြောင့် ကာရဏဟုခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ မိမိ၏အကျိုးကို ပြုတတ်သောကြောင့် ကာရဏခေါ်ပါသည်။
၎င်းကာရဏအရ ကာရကဟိတ်(နုကဟိတ်)ကို ယူရပါသည်။

ယဿဝါ ပရိဂ္ဂဟော တံ သာမိ

✕မေး။ ဤသုတ်၌ပါသော ဝါသဒ္ဓါဖြင့် အဘယ်အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသနည်း။

ဖြေ။ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် သာမိ၏ယှဉ်ရာ၊ တဗ္ဗပစ္စည်း၏ယှဉ်ရာ၊ ရူဇောတ် စသည်၏ယှဉ်ရာ၌လည်း သာမိအမည်မည်ရမည်ဟု သိစေပါသည်။

✕မေး။ သာမိကို အဘယ်ကြောင့် ကာရကဟု မခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ကြိယာနှင့် စပ်ခြင်းမရှိသောကြောင့် ကာရကဟု မခေါ်ပါ။

✕မေး။ သာမိသည် အဘယ်ကြောင့် ကြိယာနှင့်မစပ်ပါသနည်း။

၁၈

ဖြေ။ သာမီအဖြစ်ကို ကြိယာ၊ကာရကတို့၏ အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်
သောကြောင့် ကြိယာနှင့်မစပ်ပါ။

✕မေး။ သမ္မာန်အပြားကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ ဘဏ္ဍာသမ္ပန်၊ သမိပသမ္ပန်၊ သမူဟသမ္ပန်၊ အဝယဝသမ္ပန်၊ဝိကာရ
သမ္ပန်၊ကာရိယသမ္ပန်၊အဝတ္ထာသမ္ပန်၊ဇာတိသမ္ပန်၊ဂုဏသမ္ပန်၊ ကြိယာ
သမ္ပန်၊ စသည်အားဖြင့် များသောအပြားရှိပါသည်။

ယောဇာရော တမောကာသံ

✕မေး။ အဘယ်ကြောင့် ဩကာသကာရကဟု ခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ကတ္တား၊ကံတို့နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော ထိုင်ခြင်း၊ချက်ခြင်းစသော
ကြိယာတို့၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဩကာသကာရကဟုခေါ်
ပါသည်။

✕မေး။ အာဇာရ၏အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ ဆောင်ထားရာဖြစ်သောကြောင့် တည်ရာကို အာဇာရဟုခေါ်ပါ
သည်။

✕မေး။ ကဋေ နိဿိတိ ဒေဝဒတ္တော၊ ထာသိယံ သြဒနံ ပစတိ-ဟူသော
ပြယုဂ်တို့၌ ကြိယာကို ဆောင်ပုံကို ရှင်းပြပါ။

ဖြေ။ ဤပြယုဂ်တို့၌ ဒေဝဒတ်၊ ဆန်(ထမင်း)-ဟူသော ကတ္တား၊ကံတို့ကို
ဆောင်ခြင်းကြောင့် ထိုကတ္တား၊ကံတို့နှင့်တကွဖြစ်သော ထိုင်ခြင်း၊
ချက်ခြင်းဟူသောကြိယာကိုလည်း ဆောင်သည်မည်ပါသည်။

✽မေး။ ဗျာပိကာဓာရ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။

ဖြေ။ အလုံးစုံပြန်နံ့၍တည်ရာဖြစ်သော အနက်သည်၎င်း၊ အချို့အဝက် ပြန်နံ့၍တည်ရာဖြစ်သော အာဓေယံဖြစ်သောအနက်သည်၎င်း၊ ဗျာပိကာဓာရမည်၏။

(မှတ်ချက်) ဗျာပိကာဓာရသည် သကလဗျာပိကာဓာရ၊ ဧကဒေသဗျာပိကာဓာရ အားဖြင့် နှစ်မျိုးရှိသည် ဟုဆိုလိုပါသည်။

✽မေး။ သြပသိလေသိကာဓာရ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။

ဖြေ။ အသီးသီးထင်ရှားရှိကုန်သောဝတ္ထုတို့၏ အချင်းချင်းစပ်ယှဉ်သဖြင့် ကပ်ရောက်၍ တည်ရာဖြစ်သောအာဓာရသည်၎င်း၊ အာဓေယံ၏ ငြိကပ်၍တည်ရာဖြစ်သောအာဓာရသည်၎င်း၊ သြပသိလေသိကာဓာရမည်၏။

(မှတ်ချက်) သြပသိလေသိကာဓာရသည် အဇ္ဈိယနုသြပသိလေသိကာဓာရ၊ အနုဇ္ဈိယနုသြပသိလေသိကာဓာရ ဟုနှစ်မျိုးရှိသည်ဟုဆိုလို၏။

✽မေး။ သာမိပိကာဓာရ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။

ဖြေ။ အနီးရှိသောဝတ္ထု၏အမည်ကို အနီးဝတ္ထု၌တင်စား၍ ထိုအနီးရှိသောဝတ္ထု၌ စပ်၍ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ ကြံဆ၍ ပြောဆိုအပ်သောအာဓာရသည် သာမိပိကာဓာရမည်၏။

သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ ဇေတဝနေ။

သာမိပိကာဓာရ ကျကျအနက်ပေးပုံ= သာဝတ္ထိယံ- သာဝတ္ထိပြည် (အနီး)၌၊ ဇေတဝနေ- ဇေတဝန်ကျောင်း၌၊ ဝိဟရတိ-နေ၏။

✽မေး။ ဝေသယိကာဓာရ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။

၂၀

ဖြေ။ အခြားအရပ်၌ မဖြစ်ခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့်သော်၎င်း၊ အရပ်တစ်ပါး
ကို ပယ်ရှားဖြတ်တောက်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်သော်၎င်း၊ ကြိဆအပ်
သော အာဇာရသည် ဝေဿယိကာဇာရမည်၏။

✕မေး။ အဘယ်ကြောင့် အာဇာရကို သြကာသဟုခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ မုချ၏အစွမ်းအားဖြင့်သော်၎င်း၊ ကြိစီခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့်
သော်၎င်း၊ ကြိယာ၏တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် အာဇာရအားလုံးကို
သြကာသဟုခေါ်ပါသည်။

နိဒ္ဒါရဏေစ

✕မေး။ အဘယ်ကို နိဒ္ဒါရဏဟုခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ဇာတ်၊ ဂုဏ်၊ ကြိယာ၊ အမည်တို့၏ အပေါင်းမှ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို
သီးခြားပြု၍ ထုတ်ဆောင်ခြင်းကို နိဒ္ဒါရဏဟု ခေါ်ပါသည်။

✕မေး။ နိဒ္ဒါရဏိယ+နိဒ္ဒါရဏ(အပေါင်း+အစိတ်)နှစ်မျိုးတို့တွင် အဘယ်
နောင် ဆဋ္ဌိ၊ သတ္တမိဝိဘတ်သက်ရပါသနည်း။

ဖြေ။ နိဒ္ဒါရဏိယ(အပေါင်းကိုဟောသော)လိင်ပုဒ်နောက်၌သာ ဆဋ္ဌိ၊
သတ္တမိဝိဘတ်သက်ရပါသည်။

✕မေး။ နိဒ္ဒါရဏအပြားကို ရေးပါ။

ဖြေ။ နိဒ္ဒါရဏသည် ဇာတိနိဒ္ဒါရဏ၊ ဂုဏ်နိဒ္ဒါရဏ၊ ကြိယာနိဒ္ဒါရဏ၊ နာမ
နိဒ္ဒါရဏဟူ၍ လေးမျိုးရှိပါသည်။

အနာဒရေစ

✖မေး။ အနာဒရ၊အနာဒရိယ(မလေးမစားပြုခြင်း၊ မလေးမစားပြုအပ်ခြင်း)
 နှစ်မျိုးတို့တွင် အဘယ်နောင် ဝိဘတ်သက်ရပါသနည်း။
 ဖြေ။ မလေးမစားပြုအပ်သော အနာဒရိယလိင်ပုဒ်နောင် ဝိဘတ်သက်ရ
 ပါသည်။

ကမ္မကရဏနိမိတ္တက္ကေသု သတ္တမိ

✖မေး။ ပုရိသဿ ဗာဟာသု ဂဟေတွာ-ပြယုဂ်ကို သဒ္ဓါစည်းကမ်းကျ
 အောင် အနက်ပေးပြပါ။
 ဖြေ။ ပုရိသဿ-ယောက္ခ်ားကို၊ ဗာဟာသု-လက်မောင်းတို့၌၊ဂဟေတွာ-
 ကိုင်၍၊(ကမ္မက္က)
 ပုရိသဿ-ယောက္ခ်ား၏၊ ဗာဟာသု-လက်မောင်းတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-
 ကိုင်၍။

ကာလဘာဝေသုစ

✖မေး။ ဤသုတ်၌ ကာလအရ၊ဘာဝအရတို့ကို ရေးပါ။
 ဖြေ။ ကာလအရ မျက်စိတစ်မှိတ်၊ခဏ၊လယ၊မုဟုတ်၊နက်အခါစသည်ရ၏
 ဘာဝအရ ကြိယာတစ်ပါးကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော ကြိယာကိုရ၏။

မဇ္ဈိတသုက္ကေသု တတိယာ

✖မေး။ မဇ္ဈိတသဒ္ဓါ၊ဥဿုက္ကသဒ္ဓါတို့၏ အနက်ကိုရေးပါ။
 ဖြေ။ မဇ္ဈိတသဒ္ဓါသည် ကြည်လင်ခြင်းအနက်ကို ဟောပါသည်။
 ဥဿုက္ကသဒ္ဓါသည် အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ဟောပါသည်။

၂၂

✕မေး။ ကာရကအရေအတွက်ကို သညာအားဖြင့်၎င်း၊ အပြားအားဖြင့်၎င်း
အကျဉ်းချုပ်ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ။ ကာရကသည် သညာအားဖြင့်=

(၁)ကတ္တကာရက (၂)ကမ္မကာရက (၃)ကရဏကာရက
(၄)သမ္ပဒါနကာရက (၅)အပါဒါနကာရက (၆)ဩကာသကာရက
ဟူ၍(၆)မျိုးရှိပါသည်။

အပြားအားဖြင့်ကား (၂၆)ပါးအပြားရှိပါသည်။

✕မေး။ ကာရကအပြား(၂၆)ပါးကို သင်္ချာမျှဖော်ပြပါ။

ဖြေ။ (၁)ကမ္မကာရက(၇)ပါး၊ (၂)ကတ္တကာရက(၅)ပါး (၃)ကရဏ
ကာရက(၂)ပါး၊ (၄)သမ္ပဒါနကာရက(၃)ပါး၊ (၅)အပါဒါနကာရက(၅)
ပါး၊ (၆)ဩကာသကာရက(၄)ပါးအားဖြင့် ကာရက(၂၆)ပါးဖြစ်ပါသည်။

(ဆောင်) ခုနစ်ဖြာကံ၊ ကတ်၊ ပါဒါန်-မှတ်ရန် ငါးခုစီ၊

ကရိုဏ်းနှစ်တန်၊ သမ္ပဒါန်၊ ရပြန် သုံးခုရေး၊

ဩကာ လေးဖြာ၊ နဝိသာ ပေါင်းပါ၊ ကာရကအပြားတည်း။

✕မေး။ ကာရက(၂၆)ပါးကို အကျယ် ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ။ ကမ္မကာရက(၇)ပါး။

(၁)နိဗ္ဗတ္တနိယကံ (၂)ဝိကရဏီယကံ (၃)ပါပဏီယကံ (၄)ဣန္ဒြိယကံ
(၅)အနိန္ဒြိယကံ (၆)ကထိတကံ (၇)အကထိတကံ အားဖြင့် (၇)မျိုးဖြစ်၏
ကတ္တကာရက(၅)ပါး။

(၁)သုဒ္ဓကတ္တကာရက (၂)ဟေတုကတ္တကာရက (၃)ကမ္မကတ္တ
ကာရက (၄)အဘိဟိတကတ္တကာရက (၅)အနဘိဟိတကတ္တကာရက
အားဖြင့် (၅)ပါးဖြစ်ပါသည်။

ကရုဏာကာရက(၂)ပါး။

(၁)အဇ္ဈတ္တိကကရုဏာကာရက (၂)ဗဟိရကကရုဏာကာရက
အားဖြင့် (၂)ပါးဖြစ်ပါသည်။

သမ္ပဒါနကာရက(၃)ပါး။

(၁)အနိရာကရုဏသမ္ပဒါနံ (၂)အဇ္ဈေသနသမ္ပဒါနံ (၃)အနု
မတိသမ္ပဒါနံ အားဖြင့် (၃)ပါးဖြစ်ပါသည်။

အပါဒါနကာရက(၅)ပါး။

(၁)နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယအပါဒါနံ (၂)ဥပါတ္တိ ဝိသယအပါဒါနံ (၃)အနုမေ
ယျ ဝိသယအပါဒါနံ (၄)စလအပါဒါနံ (၅)အစလအပါဒါနံအားဖြင့်
(၅)ပါးဖြစ်ပါသည်။

ဩကာသကာရက(၄)ပါး။

(၁)ဗျာပိကာဓာရ (၂)ဩပသီလေသိကာဓာရ (၃)ဝေသယိကာ
ဓာရ (၄)သာမိပိကာဓာရအားဖြင့် (၄)ပါးဖြစ်ပါသည်။

ကာရကကဏ္ဍပြီး၏

သမာသကဏ္ဍအစိပ္ပါယ်

✕မေး။ အဘယ်ပုဒ်မျိုးကို သမာသစပ်ရပါသနည်း။

ဖြေ။ အချင်းချင်းဆက်သွယ်ခြင်းရှိကုန်သော နာမ်ပုဒ်တို့ကိုသာလျှင် သမာသစပ်ရပါသည်။

✕မေး။ နာမ်ကျမ်း၊ ကာရကကျမ်းတို့၏အခြားမဲ့၌ အဘယ်ကြောင့် သမာသ ကျမ်းကို ဆိုရပါသနည်း။

ဖြေ။ နာမ်ပုဒ်တို့၌မီသောကြောင့်၎င်း၊ မိမိကိုယ်တိုင် နာမ်ဝိဘတ်နှင့် ယှဉ်သောကြောင့်၎င်း၊ နာမ်ကျမ်း၊ ကာရကကျမ်းတို့၏အခြားမဲ့၌ သမာသကျမ်းကို ဆိုရပါသည်။

✕မေး။ သမာသအပြားကို သညာအားဖြင့် ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ (၁)အဗျယိဘောသမာသံ (၂)ကမ္မဓာရယံသမာသံ
(၃)ဒိဂုသမာသံ (၄)ဇာပုရိသံသမာသံ (၅)ဗဟုမ္ဘိဟိသမာသံ
(၆)ဒွန်သမာသံ ဟူ၍(၆)ပါးအပြားရှိပါသည်။
(ဆောင်) ဗျ၊ကမ်၊ဒိ၊တပိ၊၊ မိ၊ဒွန္တ၊ ခြောက်ရပ်သမာသာ။

ဥပသဂ္ဂနိပါတပုဗ္ဗကော အဗျယိဘာဝေါ

✕မေး။ အဘယ်ပုဒ်မျိုးကို အဗျယိဘောသမာသံဟု ခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ဥပသာရပုဒ်၊ နိပါတ်ပုဒ် ရှေးရှိသည်ဖြစ်၍ ထိုဥပသာရပုဒ်၊ နိပါတ် ပုဒ်တို့နှင့်အမြဲစပ်အပ်သောသမာသံသည် အဗျယိဘောသမာသံမည်၏

✕မေး။ အဗျယိဘော၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။

ဖြေ။ အဗျယအနက်ပြဋ္ဌာန်းသည်အတွက် အဗျယမည်သော ဥပသာရပုဒ် နိပါတ်ပုဒ်တို့၏အနက်ကို ထင်ရှားစေတတ်သောကြောင့် အဗျယိဘော မည်၏။

(တနည်း) အဗျယိဘောသမာသ်သည် ရှေ့ပုဒ်အနက်ပြဋ္ဌာန်းသော ကြောင့် အဗျယမဟုတ်သောပုဒ်အပေါင်းသည်လည်း အဗျယဖြစ်သည့် အတွက် အဗျယိဘောမည်၏။

✕မေး။ အဗျယိဘာဝေါ-၌ အဗျယမည်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ရေးပါ။

ဖြေ။ လိင်,ပုန်ကွဲပြားသော်လည်း ပျက်စီးခြင်းမှကင်းသောကြောင့် ဥပ သာရပုဒ်,နိပါတ်ပုဒ်တို့ကို အဗျယဟုခေါ်ပါသည်။

✕မေး။ အဗျယိဘောသမာသ်၏ လက္ခဏာကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ (၁)ဥပသဂ္ဂနိပါတပုဗ္ဗကောဟု ဆိုသောကြောင့် ဥပသာရပုဒ်, နိပါတ်ပုဒ်ရှေ့ရှိခြင်း၊ (၂)ထိုဥပသာရပုဒ်,နိပါတ်ပုဒ်တို့၏ အနက်ပြဋ္ဌာန်းခြင်း၊ ဤနှစ်ပါးသည် အဗျယိဘောသမာသ်၏ လက္ခဏာ ဖြစ်ပါသည်။

နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော

✕မေး။ အဘယ်ကြောင့် သမာသ်ဟု ခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ အကျဉ်းချုံးအပ်သောကြောင့် သမာသ်ဟုခေါ်ပါသည်။

✕မေး။ နာမာနံအရ အဘယ်ပုဒ်တို့ကို ယူရပါသနည်း။

ဖြေ။ သိ-စသောဝိဘတိအဆုံးရှိသောနာမ်ပုဒ်တို့ကို ယူရပါသည်။

၂၆

✕မေး။ သမာသံနှင့် တဒ္ဓိတ်အထူးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ ပုဒ်တို့ကို အကျဉ်းချုံးခြင်းသည် သမာသံမည်၏။

ပုဒ်နှင့်ပစ္စည်းတို့ကို စပ်ယှဉ်ခြင်းသည် တဒ္ဓိတ်မည်၏။ ဤသို့ထူးပါသည်။

✕မေး။ သမာသော-အရ အကျဉ်းချုံးခြင်းအပြားကို ရေး၍၊ အဘယ် သမာသံမျိုး၌ ရနိုင်သည်ကိုလည်း ခွဲခြားပြပါ။

ဖြေ။ အကျဉ်းချုံးခြင်း(သမာသ)အပြားသည့်-

(၁)သဒ္ဓါကိုအကျဉ်းချုံးခြင်း(သဒ္ဓသမာသ)

(၂)အနက်ကိုအကျဉ်းချုံးခြင်း(အတ္တသမာသ)ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိပါသည်။

ထိုတွင် လုတ္တသမာသ၌ သဒ္ဓသမာသ၊ အတ္တသမာသနှစ်မျိုးလုံးကို ရနိုင်ပါသည်။

အလုတ္တသမာသ၌ ဝိဘတ်မကျေသောကြောင့် အတ္တသမာသကိုသာ ရနိုင်ပါသည်။

(မှတ်ချက်) အလုတ္တသမာသ၌လည်း တစ်ပုဒ်တည်းအဖြစ်သို့ ကပ် ရောက်သောကြောင့် သမာသီနှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ရနိုင်ပါသည်။

✕မေး။ သမာသစပ်ရခြင်းအကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ (၁)တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်ခြင်း၊ (၂)ဝိဘတ်တစ်လုံးတည်းရှိခြင်း၊

အားဖြင့် သမာသစပ်ရခြင်းအကျိုး နှစ်မျိုးရှိပါသည်။

✕မေး။ ယုတ္တတ္ထ၏အဓိပ္ပါယ်နှင့် ဆိုလိုချက်ကို ရေးပါ။

ဖြေ။ ပေါင်းအပ်၊ စပ်အပ်သောအနက်သည် ယုတ္တတ္ထမည်၏။

(တနည်း) ပေါင်းအပ်၊ စပ်အပ်သောအနက်ရှိသောပုဒ်အပေါင်းသည် ယုတ္တတ္ထမည်၏။

ထိုယုတ္တတ္ထသဒ္ဓါဖြင့် အနက်ကွဲပြားသော ရှေ့ပုဒ်၊နောက်ပုဒ်တို့၏ တစ်ခုတည်းသော အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်သည် သမာသ်၏လက္ခဏာ ဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

✕မေး။ နာမ်ပုဒ်နှင့် အာချာတ်ပုဒ်ကို တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်အောင် သမာသ်စပ် နိုင်ပါသလော၊ ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ “နာမာနံ”ဟုဆိုသောကြောင့် ဒေဝဒတ္တော ပစတိ-စသောပြယုဂ် တို့၌ ပစတိ=ဟူသော အာချာတ်ပုဒ်နှင့် သမာသ်မစပ်ရပါ။
(နာမာနံဖြင့် အာချာတ်ပုဒ်နှင့် နာမ်ပုဒ်ကို သမာသ်မစပ်ရဟု ညွှန်ပြ၏)

✕မေး။ ယုတ္တတ္တော-ပုဒ်ဖြင့် အဘယ်ကို ညွှန်ပြပါသနည်း။

ဖြေ။ “ဘရော ရညော ပုတ္တော ဒေဝဒတ္တဿ”စသောပြယုဂ်တို့၌ အချင်း ချင်း ငဲ့ခြင်းမရှိသောကြောင့် “ရညောနှင့်ပုတ္တော”တို့ကို၎င်း၊
“ဒေဝဒတ္တဿ ကဏှာ ဒန္တာ”စသည်တို့၌ အခြားသောပုဒ်တို့ကို ငဲ့ခြင်းရှိ သော “ဒေဝဒတ္တဿနှင့် ကဏှာ”တို့ကို၎င်း၊ သမာသ်မစပ်ရဟု ညွှန်ပြ ပါသည်။

✕မေး။ သမာသ်စပ်ရမည့်ပုဒ်များကို ညွှန်ပြပါ။

ဖြေ။ (၁)နာမ်ပုဒ်အချင်းချင်းကို၎င်း၊(၂)ယုတ္တတ္ထဖြစ်သောပုဒ်များကို၎င်း သမာသ်စပ်ရပါသည်။

တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါစ

✕မေး။ ဤသုတ်၌ ယုတ္တတ္ထဖြစ်သောပုဒ်တို့ကို ထုတ်ပြပါ။

ဖြေ။ ပုဒ်တစ်ပါးနှင့် ဇကတ္ထိဘူတဖြစ်သော ပုဒ်တို့သည်၎င်း၊ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း

၂၈

တို့နှင့် ဧကတ္ထိဘူတဖြစ်သောပုဒ်တို့သည်၎င်း၊ အာယစသောပစ္စည်း
တို့နှင့် ဧကတ္ထိဘူတဖြစ်သောပုဒ်တို့သည်၎င်း၊ ယုတ္တတ္ထမည်ပါသည်။

✕မေး။ ဤသုတ်သို့ “နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော”သုတ်မှ သမာသသဒ္ဓါ
အလိုက်ခံခြင်းဖြင့် သိစေအပ်သောအဓိပ္ပါယ်ကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ သမာသသဒ္ဓါလိုက်လာလျှင် တေသံသဒ္ဓါဖြင့် တဒ္ဓိတပစ္စယန္တပုဒ်၊
အာယာဒိပစ္စယန္တပုဒ်တို့၏ ဝိဘတ်ကိုချေရမည်၊
စသဒ္ဓါသည် ပဘင်္ဂရောစသောပြယုဂ်တို့၌ ဝိဘတ်ကျေခြင်းကို နှစ်စေ
ခြင်း အကျိုးရှိပါသည်။

ပကတိစဿ သရန္တဿ

✕မေး။ သရန္တဿ-ဟုဆိုသဖြင့် သရအဆုံးရှိသောပုဒ်တို့ကိုသာ ပကတိပြု
နိုင်ပါသလော။

ဖြေ။ စသဒ္ဓါဖြင့် “ကိံ” သမုဒယ၊ ဣဒပ္ပစ္စယတာ ”စသောပြယုဂ်တို့၌
နိဂ္ဂဟိတ်ဗျည်းဆုံးသောပုဒ်တို့ကိုလည်း ပကတိပြုနိုင်ပါသည်။

✕မေး။ အဘယ်ကြောင့် ဤသုတ်ကို တည်ရပါသနည်း။

ဖြေ။ နိမိတ်မရှိလျှင် နိမိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝိကာရတို့မရှိခြင်း
(ပျောက်ကွယ်ခြင်း)ကို အလိုမရှိအပ်သောကြောင့်(မူလပုံစံအတိုင်း
ပျောက်ကွယ်နေသော သရများ၊ ဗျည်းများ ပြန်ပေါ်လာစေခြင်း အကျိုး
ငှါ) ဤသုတ်ကိုတည်ရပါသည်။

တဒ္ဓိတသမာသကိတကာ နာမံဝါတဝေတုနာဒီသုစ

✕မေး။ ဤသုတ်ဖြင့် အဘယ်ကြောင့် နာမံဝါတဝေတုနာဒီသုစ

ဖြေ။ သမာဿသည် လိင်မဟုတ်သောကြောင့် နာမ်ဝိဘတ်မသက်နိုင်
သည့်အတွက် နာမ်ဝိဘတ်သက်နိုင်ခြင်း အကျိုးငှါ ဤသုတ်ဖြင့် နာမ်ငဲ့
ရပါသည်။

✕မေး။ သမာဿသည် အဘယ်ကြောင့် လိင်မမည်ပါသနည်း။

ဖြေ။ မိမိအနက်မှကင်းသောကြောင့် သမာဿသည် လိင်မမည်ပါ။

✕မေး။ ဤသုတ်ပါ စသဒ္ဒါ၏အကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ စသဒ္ဒါသည် ကိစ္စပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါ၊ အာ၊ ဤ၊ ဣနီ-ဟူသော
ဣတ္ထိ ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့ကိုလည်း နာမ်ငဲ့ရခြင်း အကျိုးရှိပါ
သည်။

✕မေး။ သမာဿဟူသည် ပင်ကိုယ်ကပင် နာမ်သဘောရှိပါလျက် အဘယ်
ကြောင့် ဤသုတ်၌ သမာဿသဒ္ဒါထည့်ဆိုရပါသနည်း။

ဖြေ။ အနက်ရှိသောပုဒ်အပေါင်းတို့ကို နာမ်ငဲ့ခြင်းသည် သမာဿအတွက်
သာ ဖြစ်၏ဟုသတ်မှတ်ခြင်းအကျိုးငှါ သမာဿသဒ္ဒါထည့်ဆိုရပါသည်။

သော နပုံသကလိင်္ဂီ

✕မေး။ ဤသုတ်သည် လိင်ကို ညွှန်းသော လိင်္ဂါတိဒေသသုတ်ဖြစ်ခဲ့လျှင်
အဓိပည-စသည်မှ အဓိဉာဏ-စသည်သို့ ရုပ်ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပါ
သလော။

ဖြေ။ တိပည-စသော ဒိဂုသမာဿ်၌ကဲ့သို့ အဓိဉာဏသည် အဓိပညနှင့်
သဒ္ဒါခြင်းမတူသောကြောင့် မပြောင်းလဲနိုင်ပါ။

၃၀

✕မေး။ ဤသုတ်ကို အတိဒေသသုတ်ဟု ဆိုလျှင် လက္ခဏာထိုက်ပါသလော။

ဖြေ။ ဤသုတ်၌ အတိဒေသ၏ အမှတ်အသားဖြစ်သော ဣဝသဒ္ဓါကို မတွေ့ရသောကြောင့် အတိဒေသသုတ်မဟုတ်ပါ။

အံဝိဘတ္တိန မကာရန္တာ အဗျယိဘာဝါ

✕မေး။ ဤသုတ်၌ လိုက်လာသော ကွစိသဒ္ဓါ၏ အကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ ကွစိသဒ္ဓါလိုက်လာသောကြောင့် ပဉ္စမိဝိဘတ်ကို အံမပြုရ၊ တတိယာ၊ သတ္တမီ၊ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်တို့ကို ဝိကပ်အားဖြင့် အံ-ပြုခြင်း အကျိုးရှိပါသည်။

သရောရသော နပုံသကေ

✕မေး။ အံဝိဘတ္တိနမကာရန္တာ အဗျယိဘာဝါ-သုတ်မှ အဗျယိဘာဝသဒ္ဓါကို ဤသုတ်သို့ မလိုက်စေခြင်းဖြင့် ရရှိအပ်သော အကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ အဗျယိဘာဝသဒ္ဓါကို အလိုက်မခံခြင်းကြောင့် ဒိဂု၊ ဒွန်၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ်တို့၌လည်း သမာသ်၏အဆုံး သရကို ရသမပြုခြင်း အကျိုးရှိပါသည်။

အညသ္မာ လောပေါစ

သမက္ခိကံ။ ။သမက္ခိကံ-ကို သဟ+မက္ခိကာ-တည်း။ သဟ မက္ခိကာဗေ-ဟုဝါကျဖြစ်၏။ သဟမက္ခိကာ-ဟု ပကတိပြုပြီးလျှင် တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ဖြင့် သဟ၊ကို သ၊ပြု၊ သရောရသော နပုံသကေဖြင့် အာ၊ကို အ၊ရသမပြု၊ ဒုတိယာအံဝိဘတ်သက်၊ အံဝိဘတ္တိနမကာရန္တာ အဗျယိဘာဝါဖြင့် အံဝိဘတ်ကို အံ၊ပြု၊ ကပ်၊ပြီး၏။

ကမ္မဇာရယ်သမာသ်အဓိပ္ပါယ်

✕မေး။ မဟန္တာ စ သော ပုရိသော စ-ဟူသောကမ္မဇာရယ်သမာသ်ဝါကျ၌ စသဒ္ဒါ၊ တသဒ္ဒါတို့ကို ထည့်ဆိုရခြင်း အကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ မဟန္တနှင့် ပုရိသတို့ တုလျာဓိကရဏဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားစေခြင်း အကျိုးငှါ စသဒ္ဒါ၊ တသဒ္ဒါတို့ကို ထည့်ဆိုရပါသည်။

ဒွိပဒေ တုလျာဓိကရဏေ ကမ္မဇာရယော

✕မေး။ အဘယ်ကဲ့သို့သော ပုဒ်မျိုးကို ကမ္မဇာရယ်သမာသ် စပ်ရပါသနည်း။

ဖြေ။ တုသောတည်ရာ အနက်ရှိကုန်သော(တုလျာဓိကရဏဖြစ်ကုန်သော) နာမ်ပုဒ်နှစ်ပုဒ်တို့ကို ကမ္မဇာရယ်သမာသ်စပ်ရပါသည်။

✕မေး။ ပဝတ္တိ၊နိမိတ်ပြားသော နှစ်ပုဒ်တို့၏ တုလျာဓိကရဏမည်ပုံကို ရေးပါ။

ဖြေ။ သဒ္ဒပဝတ္တိ၊နိမိတ်ကွဲပြားကုန်သောပုဒ်တို့၏ ဝိသေသန၊ဝိသေသိတဗ္ဗ အဖြစ်ဖြင့် အနက်တစ်ခုတည်း၌ဖြစ်ခြင်းသည် တုလျာဓိကရဏမည်၏။

✕မေး။ ကမ္မဇာရယ်သမာသ်အပြားကို ပြုယုဂ်တစ်ခုစီဖြင့် ညွှန်ပြပါ။

ဖြေ။ (၁)ဝိသေသနပုဗ္ဗပဒ=မဟာပုရိသော၊ (၂)ဝိသေသန ဥတ္တရပဒ=သာရိပုတ္တတ္ထေရော၊ (၃)ဝိသေသနောဘယပဒ=သီတုဟံ၊ (၄)ဥပမာန ဥတ္တရပဒ=မုနိသီဟော၊ (၅)သမ္ဘာဝနာပုဗ္ဗပဒ=ဓမ္မဗုဒ္ဓိ၊ (၆)အဝဇာရဏ ပုဗ္ဗပဒ=ဂုဏဓနံ၊ (၇)နနိပါတ ပုဗ္ဗပဒ=အဗြဟ္မဏော၊ (၈)ကုပုဗ္ဗပဒ=ကဒန္တံ၊ (၉)ပါဒိပုဗ္ဗပဒ=ပါဝစနံ ဟူ၍ ကမ္မဇာရယ်သမာသ် ကိုးပါးရှိပါသည်။

၃၂

✖မေး။ ကမ္မဇာရယော-၌ ကမ္မဇာရယ်မည်ပုံကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ ကဋိ ဓာရောတိ-စသောပြယုဂ်၌ ကဋ်ဟူသောကံသည် ကြိယာနှင့် အကျိုးနှစ်ပါးစုံကို ဆောင်သကဲ့သို့ “မဟာပုရိသော”စသော သမာသ် သည်လည်း ယောက္ခားဟူသော အနက်တစ်ခုတည်းအတွက် “မဟာ” ဟူသောအမည်၊ “ပုရိသော”ဟူသောအမည် နှစ်မျိုးကို ဆောင်သောအားဖြင့် ကံနှင့်တူသောကြောင့် “ကမ္မဇာရယ်”ဟု ခေါ်ပါသည်။

✖မေး။ ကံသည် ကြိယာနှင့်အကျိုး နှစ်မျိုးတို့ကို ဆောင်သည်ဟုဆိုရာ အဘယ်ကြောင့် ဆောင်နိုင်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ကံပုဒ်ရှိလျှင် ကြိယာနှင့်အကျိုး နှစ်မျိုးလုံး ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ဆောင်နိုင်ပါသည်။

✖မေး။ သမာသ်က အမည်နှစ်မျိုးတို့ကို ဆောင်သည်ဟုဆိုရာ အဘယ်ကြောင့် ဆောင်နိုင်ပါသနည်း။

ဖြေ။ သမာသ်ဖြစ်လျှင်တစ်နက်တည်းကို ထွန်းပြတတ်သော အမည် နှစ်မျိုး ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ဆောင်နိုင်ပါသည်။

✖မေး။ ကမ္မဇာရယ်သမာသ်ဖြစ်သောအခါ စသဒ္ဓါ၊တသဒ္ဓါတို့ကို အဘယ်ကြောင့် ချေရပါသနည်း။

ဖြေ။ သမာသ်ပုဒ်ကပင် တုလျာဓိကရဏအဖြစ်ကို ဟောအပ်သောကြောင့် “ဝုတ္တတ္တာန မပ္ပယောဂေါ”ဟူသော ပရိဘာသာအရ ချေရပါသည်။

မဟာတံ မဟာ တုလျာဓိကရဏေ ပဒေ

✖မေး။ မဟာတံ-ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဆိုရခြင်းအကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ မဟာထံ-ဟူသော မဟာဝစနသဒ္ဓါဖြင့် မဟန္တသဒ္ဓါကို တစ်ခါတစ်ရံ
မဟာ-ပြုရခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။

✖မေး။ ကမ္မဇာရယ်သမာသ်များ၌ ဝိသေသနပုဒ် ရှေ့ကနေကြောင်းကို
အဘယ်သို့ သိနိုင်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ဝိသေသနဖြစ်သော ရှေ့မဟန္တပုဒ်ကို မဟာပြုပုံကို သိရခြင်းဖြင့်
ကမ္မဇာရယ်သမာသ်များ၌ ဝိသေသနပုဒ် ရှေ့ကနေ ကြောင်း သိနိုင်ပါ
သည်။

ဥဘော တပျရိသာ

✖မေး။ ကမ္မဇာရယ်သမာသ်၏ တပျရိသ်အမည် ရရှိပုံကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ တပျရိသ သဒ္ဓါသည် မင်း-ဟူသောဝိသေသနဂုဏ်ကိုလွန်၍
“အချင်းယောက်ျား”ဟူသော နောက်ပုဒ်အနက်ပြဋ္ဌာန်းသကဲ့သို့ “မဟာ
ပုရိသော”စသော ကမ္မဇာရယ်သမာသ်သည် မဟာအရ အမြတ်ဟူသော
ဝိသေသနဂုဏ်ကို ကျော်လွန်၍ ပုရိသဟူသော နောက်ပုဒ်အနက်
ပြဋ္ဌာန်းသောကြောင့် အနုတ္တသညာအားဖြင့် တပျရိသ်မည်ပါသည်။

✖မေး။ တပျရိသ်သမာသ်၏ လိင်နှင့် ဝတ်ကို ညွှန်ပြပါ။

ဖြေ။ ဟောအပ်သောအနက်၏ ဝတ်နှင့်တူသော ဝတ်ရှိ၏၊ နောက်ပုဒ်၏
လိင်နှင့်တူသော လိင်ရှိ၏။

✖မေး။ “ပုဏ္ဏော မန္တာနိပုဏ္ဏော၊ စိတ္တော ဂဟပတိ” စသောပြယုဂ်တို့၌
ပုဏ္ဏမန္တာနိပုဏ္ဏော၊ စိတ္တဂဟပတိ”ဟု ကမ္မဇာရယ်သမာသ် ဖြစ်နိုင်ပါ
သလော။

၃၄

ဖြေ။ ဝိဘာသာ ရုက္ခတိဏပသုဓနသုတ်မှ ဝိဘာသာသဒ္ဓါ လိုက်လာသော
ကြောင့် ကမ္မဇာရယ်သမာဿ် မဖြစ်နိုင်ပါ။

(မှတ်ချက်) ဒွိပဒေ တုလျာဓိကရဏေ-အရ တုလျာဓိကရဏဖြစ်တိုင်း
ကမ္မဇာရယ် ဖြစ်နိုင်ပါသလော-ဟုမေးလျှင်လည်း အဖြေအတူတူပင်။

ကမ္မဇာရယ်သမာဿ်

✕မေး။ ဤသုတ်ဖြင့် ပုလ္လိင်္ဂရခြင်း အကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ “ခတ္တိယကညာ”စသောပြယုဂ်ဝယ် ခတ္တိယ-ဟူသော ရှေ့ပုဒ်၌
ဣတ္ထိလိင်ဟော အာပစ္စည်းကို နှစ်စေခြင်း(ကျေပျောက်စေခြင်း) အကျိုး
ရှိပါသည်။

✕မေး။ ဤသုတ်ဖြင့် အဘယ်ပုဒ်ကို ပုလ္လိင်္ဂရပါသနည်း။

ဖြေ။ ရှေ့ပုဒ်ကိုသာ ပုလ္လိင်္ဂရပါသည်။ ထို့ကြောင့် “ခတ္တိယကုမာရီ”
စသောပြယုဂ်တို့ဝယ် ကုမာရီ-ဟူသော နောက်ပုဒ်၌ ဣတ္ထိလိင်ဟော
ဤပစ္စည်း မကျေပျောက်နိုင်ပါ။

✕မေး။ “နန္ဒာပေါက္ခရဏီ” စသောပြယုဂ်၌ ဣတ္ထိလိင်လည်းဖြစ်၊ တုလျာဓိ
ကရဏလည်းဖြစ်သော ပေါက္ခရဏီပုဒ် နှောင်းသောကြောင့် နန္ဒာဟူ
သော ရှေ့ပုဒ်ကို ပုလ္လိင်္ဂရနိုင်ပါသလော။

ဖြေ။ နာမည်ဟောသဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့် ပုလ္လိင်္ဂမငဲ့ရပါ။

✕မေး။ သာရိပုတ္တုတ္တေရော-စသော ကမ္မဇာရယ်သမာဿ်၌ ဝိသေသနပုဒ်
နောက်၌နေရပုံကို ရှင်းပြပါ။

ဖြေ။ သာရိပုတ္တုတ္တေရော-စသောပြယုဂ်သည် ဝိသေသနုတ္တရပဒကမ္မဇာရ

ဖြစ်၍ ဘုရားဟောပါဠိတော်နှင့် မဆန့်ကျင်သောအားဖြင့်
ဝိသေသနပုဒ် နောက်၌ဖြစ်ရပါသည်။

အတ္တံ နဿ တပ္ပုရိသေ

✕မေး။ ဤသုတ်၌ တပ္ပုရိသေ-အရ သုဒ္ဓ၊မိဿကနှစ်မျိုးတို့တွင် အဘယ်
တပ္ပုရိသ်ကို ယူရပါသနည်း။

ဖြေ။ မိဿကတပ္ပုရိသ်၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကိုသာ တပ္ပုရိသ်အရ ယူရ
ပါသည်။

✕မေး။ ထင်ရှားရှိသောဝတ္ထုကို ဒေသ၊ကာလစသော အမှတ်အသားမပါဘဲ
န၊နိပါတ်ပုဒ်ဖြင့် တားမြစ်ခြင်းသည် မဖြစ်သင့်၊ ထင်ရှားမရှိသောဝတ္ထု
ကို န၊ပဋိသေခဖြင့် တားမြစ်ခြင်းသည်လည်း အကျိုးမရှိသောကြောင့်
“အဗြဟ္မဇော”စသည်၌ အဘယ်သို့လျှင်၊ န၊နိပါတ်ပုဒ်ဖြင့် သမာသ်
ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း။

ဖြေ။ တားမြစ်ထိုက်သော အစစ်အမှန်ကို အတုလိုက်၍ ပြောဆိုခြင်း
ကြောင့် ထိုသူ၏မှားယွင်းသော အသိညာဏ်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားစေ
ခြင်းငှါ န၊ဟူသောပဋိသေခဖြင့် “အဗြဟ္မဇော”ဟု သမာသ်ဖြစ်သင့်
ပါသည်။

✕မေး။ ပဋိသေခအပြားနှင့် အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ ပဋိသေခသည် ပသဇ္ဇပဋိသေခ၊ ပရိယုဒါသပဋိသေခ-ဟုနှစ်မျိုး
ရှိပါသည်။ ထိုတွင် “အသုရိယပဿာ ရာဒေရာ”စသော ပြယုဂ်
တို့၌ကဲ့သို့ နောက်ပုဒ်အနက် လုံးဝမရှိခြင်းကိုပြသော န၊ပဋိသေခသည်
ပသဇ္ဇပဋိသေခမည်၏။

၃၆

“အဗြဟ္မဏော၊ အမနုဿော” စသော ပြယုဂ်တို့၌ ကဲ့သို့ နောက်ပုဒ် အနက်ကို တားမြစ်၍ ထိုနောက်ပုဒ်အနက်နှင့် တူသောဝတ္ထု၌ ပြုဘွယ် ကိစ္စကို ပြီးစေတတ်သော နှုတ်ပုဒ်သေသည် “ပရိယုဒါသပဋိသေခ” မည်၏။

✕မေး။ ပဋိသေခတို့၏ လက္ခဏာအမှတ်အသားကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ တားမြစ်အပ်သောဝတ္ထု၏ လုံးဝမရှိခြင်းသည် ပဿန္တပဋိသေခ၏ လက္ခဏာအမှတ်အသားဖြစ်၏။

တားမြစ်အပ်သောဝတ္ထုမှတစ်ပါး အခြားသော အလားတူဝတ္ထု၊ ဆန့် ကျင်ဘက်ဝတ္ထု၊ စသည်တို့၌ ဖြစ်ခြင်းသည် “ပရိယုဒါသပဋိသေခ” ၏ လက္ခဏာအမှတ်အသားဖြစ်၏။

✕မေး။ အဗြဟ္မဏော၊ ဟူသော ပြယုဂ်၌ နှုတ်ပုဒ်သည် ဗြဟ္မဏဟူသော နောက်ပုဒ်အနက်ကို တားမြစ်၍ အလားတူ “ပုဏ္ဏားတု” ဟူသော အနက်၌ဖြစ်လျှင် ရှေ့ပုဒ်ဖြစ်သော နှုတ်ပုဒ်အနက်ကပင် ပြဋ္ဌာန်း သကဲ့သို့ဖြစ်ရကား “အဗြဟ္မဏော” ဟူသောသမာသ်သည် အဘယ်သို့ နောက်ပုဒ်အနက် ပြဋ္ဌာန်းပါသနည်း။

ဖြေ။ ဗြဟ္မဏ-စသောသဒ္ဒါတို့သည် ပုဏ္ဏားစသောအနက်ကို ဟောသကဲ့ သို့ ထိုပုဏ္ဏားနှင့်တူသူစသော အနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်သောကြောင့် အဗြဟ္မဏော-စသည်၌ နောက်ပုဒ်အနက်ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ပါသည်။

သရေ အနှံ

✕မေး။ ကဒန္တ-ဟူသော ပြယုဂ်၌ “ကု အန္တ” ဟုဝိဂြိုဟ်မပြုဘဲ “ကုစ္ဆိတံ အန္တံ” ဟု အခြားပုဒ်ဖြင့် အဘယ်ကြောင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရပါသနည်း။

ဖြေ။ နိစ္စသမာသ်ဖြစ်သောကြောင့် ကုစ္ဆိတ-ဟူသော အခြားပုဒ်ဖြင့်
ဝိဂြိုဟ်ပြုရပါသည်။

ကာပ္ပတ္တေသုစ

✽မေး။ အပ္ပ-အနက်သည် တစ်နက်တည်းဖြစ်သောကြောင့် “ကာပ္ပတ္တေစ”
ဟု ဧကဝုစ်ဖြင့် ဆိုသင့်လျက် “ကာပ္ပတ္တေသုစ”ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့်ဆိုခြင်း
သည် အဘယ်အကျိုးရှိပါသနည်း။

ဖြေ။ ကုစ္ဆိတအနက်၌လည်း ပုရိသသဒ္ဓါနှောင်းရာ၌ အချို့ ကာ-ပြုရခြင်း
အကျိုးရှိပါသည်။

✽မေး။ ယုတ္တတ္ထမဖြစ်သော “အပုနဂေယျာ”စသောပြယုဂ်၌ အဘယ်သုတ်
ဖြင့် သမာသ်မှည့်ရပါသနည်း။

ဖြေ။ ယုတ္တတ္ထမဖြစ်သော နာမ်၊နိပါတ်ပုဒ်၊ဥပသာရပုဒ်တို့ကို “နာမာနံ
သမာသော”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သမာသ်အမည်မှည့်ရပါသည်။

သင်္ချာပုဗ္ဗော ဒိဂု

✽မေး။ အဘယ်ကြောင့် ဒိဂု-ဟုခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ဒိဂု-သဒ္ဓါသည် “ဒွေ ဂါဝေါ ဒိဂု”အရ ဒွိဟူသော သင်္ချာရေးရှိခြင်း၊
ဒွိနှင့်ဂေါ တို့အရတူခြင်းအားဖြင့် “ဒိဂု”မည်သကဲ့သို့ ဒိဂုသဒ္ဓါနှင့်တူ
သောကြောင့် ဒိဂုသမာသ်ဟုခေါ်ပါသည်။

(တနည်း) သင်္ချာရေးရှိခြင်း၊ နပုံ ဧကတ်ဖြစ်ခြင်း ဟူသောလက္ခဏာနှစ်
ပါးတို့ဖြင့် သိအပ်၊မှတ်အပ်သောကြောင့် ဒိဂုသမာသ်ဟုခေါ်ပါသည်။

(မှတ်ချက်) ဤသုတ်၌ “သင်္ချာပုဗ္ဗော”ဟုဆိုသောကြောင့် သင်္ချာသဒ္ဓါ
ရေးရှိခြင်းသာ လိုရင်းဖြစ်၏။

ဒိဂုသေသကတ္ထံ

✕မေး။ ဒိဂုအပြားကိုရေး၍၊ ဤသုတ်၌ ယူသင့်သော ဒိဂုကိုလည်း ညွှန်ပြပါ။

ဖြေ။ ဒိဂုသည် သမာဟာရဒိဂု၊ အသမာဟာရဒိဂု ဟုနှစ်မျိုးရှိပါသည်။
ဤသုတ်၌ သမာဟာရဒိဂုကို ယူရပါသည်။ ၎င်းသမာဟာရဒိဂု၌
ဝိဘတ်အားလုံး ကေဂုစံချည်းသာ စီရင်ရမည်။

ကွစိ သမာသန္တ ဂတာနမကာရန္တော

✕မေး။ ဤသုတ်၌ ကာရသဒ္ဓါ၏ အကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ ကာရသဒ္ဓါဖြင့် ဗဟုမ္ဘိဟိသမာသံစသည်၌ သမာသံ၏အဆုံးဝယ်
အချို့ က၊ပစ္စည်းသက်ရခြင်း၊ သုရဘိ၊သု၊ဒု၊ပုတိသဒ္ဓါတို့မှ နောက်၌
ဂန္ဓသဒ္ဓါ၏အဆုံးသရကို ဣ-ပြုရခြင်း အကျိုးရှိပါသည်။

✕မေး။ သမာသန္တဂတာနံ-အရ အဘယ်နာမ်ပုဒ်များကို ယူရပါသနည်း။

ဖြေ။ ရာဇာဒိဂိုဏ်းဝင် နာမ်ပုဒ်များကိုသာ ယူရပါသည်။

✕မေး။ ဤသုတ်ကို ရူပသိဒ္ဓိအလိုအရ နှစ်နည်းအနက်ပေးပြပါ။

ဖြေ။ သမာသန္တဂတာနံ-သမာသံပုဒ်၏အဆုံး၌ တည်ကုန်သော နာမ်ပုဒ်
တို့၏၊ အန္တော-အဆုံးသရသည်၊ ကွစိ-အချို့သောပြယုဂ်၌၊ အကာရော
-အ၊အပြုသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ (အကာရော+ အန္တော)
(တနည်း) သမာသန္တဂတာနံ-သမာသံပုဒ်၏အဆုံး၌ တည်ကုန်
သော နာမ်ပုဒ်တို့၏၊ အန္တော-အဆုံးဖြစ်၍၊ အကာ- အ၊ပစ္စည်း၊
က၊ပစ္စည်းတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ (အကာ+အန္တော)

✕မေး။ ရူပသိဒ္ဓိအလို ဒုတိယအနက်ပေးနည်းအရ ရရှိသောအကျိုးကို ရေးပါ

ဖြေ။ ရူပသိဒ္ဓိအလို ဒုတိယအနက်ပေးနည်းဖြင့် အပစ္စည်းသက်လျှင်
“ပဉ္စဂဝံ”စသောရုပ်များ ပြီးစီးခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။

ပဉ္စဂဝံ ရုပ်တွက်ပုံ

ပဉ္စ+ဂေါ-တည်း။ ပဉ္စ+ဂါဝေါ-ဟုသမာသ်ဝါကျပြုလုပ်။ သမာသ်၏
ဝိဘတ်များချေပြီးလျှင်၊ ကွစိ သမာသန္တကတာနမကာရန္တေသုတ်ဖြင့်
အပစ္စည်းသက်၊ သြသရေစသုတ်ဖြင့် ဂေါ-၏ သြကို အဝပြု၊ ခွင်းချေ
ကပ်၊ နာမ်ငဲ့၊ သိသက်၊ အံပြု၊ ကပ်၊ ပဉ္စဂဝံ-ပြီး၏။

(မှတ်ချက်) ဒွိရတ္တံ-စသည်တို့၌ အပစ္စည်းသက်ပြီးလျှင် သရလောပေါ
ဖြင့် ရှေ့ဣသရကို ချေရမည်။

အမာဒယော ပရပဒေဘိ

✕မေး။ အမာဒိတပ္ပုရိသ်သမာသ်တို့တွင် ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်ကို
အဘယ်ပုဒ်တို့နှင့် သမာသ်စပ်ရပါသနည်း။

ဖြေ။ ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်ကို ဂတ၊ နိဿိတ၊ အတိတ၊ အတိက္ကန္တ၊
ပတ္တ၊ အာပန္နသဒ္ဓါ စသောပုဒ်တို့နှင့် သမာသ်စပ်ရပါသည်။

✕မေး။ အမာဒိတပ္ပုရိသ်သမာသ်၏ လိင်၊ဝုဇ်တို့ကို ညွှန်ပြပါ။

ဖြေ။ အမာဒိတပ္ပုရိသ်သမာသ်သည် ဟောအပ်သောအနက်၏ လိင်၊ဝုဇ်
နှင့်တူသော လိင်၊ဝုဇ်ရှိပါသည်။

✕မေး။ သရဏဂတော-စသောပြယုဂ်၌ အဘယ်ကြောင့် လိင်သုံးပါး ရှိနိုင်
ပါသနည်း။

ဖြေ။ ဂတ-စသောသဒ္ဓါတို့သည် ကိတ်ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောကြောင့် လိင်
သုံးပါးရှိရပါသည်။

၄၀

✖မေး။ “ကမ္မကာရော”စသော ကိတန္တတပျုရိသ်သမာသ်၌ “ကမ္မံ ကာရေ-
ကမ္မကာရော”ဟု ဝိဂြိုဟ်မပြုဘဲ အဘယ်ကြောင့် “ကမ္မံ ကရောတိတိ
ကမ္မကာရော”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရပါသနည်း။

ဖြေ။ ဥပပဒသမာသ်(ကိတန္တတပျုရိသ်သမာသ်)သည် နိစ္စသမာသ်ဖြစ်
သောကြောင့် “ကမ္မံ ကရောတိ”ဟု အခြားပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရပါသည်။

✖မေး။ တဝန္တ-စသော ကိတ်ပစ္စယန္တပုဒ်တို့နှင့် သမာသ်ဖြစ်နိုင်ပါ
သလော၊ အကြောင်းပြ၍ ဖြေဆိုပါ။

ဖြေ။ တဝန္တ၊မာန၊အန္တ၊စသောကိတ်ပစ္စည်းဆုံးသောပုဒ်တို့နှင့် သမာသ်
မဖြစ်နိုင်ပါ။ ဝါကျသာ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

(အကြောင်းကား) ဝဝတ္ထိတအနက်ရှိသော ဝိဘာသာသဒ္ဓါလိုက်လာ
သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

(တနည်း) သမာသ်ပြီးသောအခါ ဝါကျအခိုက်က အနက်ကို မဟောနိုင်
သောကြောင့် တဝန္တ-စသောကိတ်ပစ္စည်းဆုံးသောပုဒ်တို့နှင့် သမာသ်
မဖြစ်နိုင်ပါ။

(ပြယုဂ်) သြဒနံ ဘုတ္တဝါ၊ ဓမ္မံ သုဏန္တော၊ ဓမ္မံ သုဏမာနော၊ စသည်။

✖မေး။ တတိယာတပျုရိသ်သမာသ် တွဲစပ်သင့်သော ပုဒ်တို့ကို ထုတ်ပြပါ။

ဖြေ။ ကိတ်ပစ္စယန္တပုဒ်၊ ပုဗ္ဗ၊ သဒိသ၊ သမ၊ ဦးအနက်ရှိသောပုဒ်၊
ကလဟ၊ နိဂုဏ၊ မိဿက၊ သခိလ၊စသောပုဒ်တို့နှင့် တတိယာတပျုရိသ်
သမာသ်တွဲစပ်ရပါသည်။

✖မေး။ စတုတ္ထိတပျုရိသ်သမာသ် တွဲစပ်သင့်သော ပုဒ်တို့ကို ထုတ်ပြပါ။

ဖြေ။ ထိုစာဉ်စွာဖြစ်သောအနက်(တဒတ္ထံ၊) အတ္ထသဒ္ဓါ၊ ဟိတသဒ္ဓါ၊ ဒေယျသဒ္ဓ

စသည်တို့နှင့် စတုတ္ထိတပျူရိသ်သမာသ်တွဲစပ်ရပါသည်။

✖မေး။ ပဉ္စမိတပျူရိသ်သမာသ် တွဲစပ်သင့်သောပုဒ်တို့ကို ထုတ်ပြပါ။

ဖြေ။ ခွဲခွါခြင်းအနက်ရှိသောပုဒ်၊ ကြောက်ခြင်းအနက်ရှိသောပုဒ်၊ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းအနက်ရှိသောပုဒ်၊ လွတ်ခြင်းအနက်ရှိသောပုဒ် စသည်တို့နှင့် ပဉ္စမိတပျူရိသ်သမာသ်တွဲစပ်သင့်ပါသည်။

✖မေး။ ဒေဝရာဇော-ဟူသောပြယုဂ်၌ ကွစိ သမာသန္တသုတ်ဖြင့် ရာဇသဒ္ဓါ၏ အဆုံး အကို အထပ်၍ပြုရခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိပါသနည်း။

ဖြေ။ ကွစိ သမာသန္တသုတ်ဖြင့် “အ” ကို အထပ်၍ပြုလျှင် ရာဇာဒိဂိုဏ်းပျက်သောကြောင့် သျှာစသုတ်ဖြင့် အာ၊မပြုနိုင်ခြင်း အကျိုးရှိပါသည်။

✖မေး။ “ဘဏှော ရညော ပုရိသော ဒေဝဒတ္တဿ”ဟူသောပြယုဂ်၌ “ရညော” နှင့် ပုရိသော-သည် အဘယ်ကြောင့် “ရာဇပုရိသော”ဟု သမာသ် မဖြစ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ရညောနှင့် ပုရိသော-သည် ပုဒ်ချင်းနီးကပ်သော်လည်း အချင်းချင်း မငဲ့သည့်အတွက် ယုတ္တတ္ထမဖြစ်သောကြောင့် “ရာဇပုရိသော”ဟု သမာသ်မဖြစ်ပါ။

✖မေး။ “ကောသလဿ ရညော ပုတ္တော”၌ ရညောနှင့်ပုတ္တော-သည် အချင်းချင်းငဲ့ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် သမာသ်မဖြစ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ရညောနှင့် ပုတ္တောသည် အချင်းချင်းငဲ့သော်လည်း ကောသလဿ ဟူသော ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့ခြင်းရှိသည့်အတွက် စပ်ထိုက်သောအနက် မရှိသောကြောင့် ‘ရာဇပုတ္တော’ဟု သမာသ်မဖြစ်နိုင်ပါ။

၄၂

✖မေး။ ဒေဝဒတ္တဿ ဂုရုကုလံ၊ ဘဂဝတော သာဝကသံဃော-စသော
 ပြယုဂ်တို့၌ “ဂုရုကုလံ၊ သာဝကသံဃော”ပုဒ်တို့သည် ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့
 ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် သမာသ်ဖြစ်ရပါသနည်း။

ဖြေ။ ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့သော်လည်း ဂမကသတ္တိရှိသောကြောင့် သမာသ်
 ဖြစ်ရပါသည်။

✖မေး။ တပျူရိသ်သမာသ်တိုင်း၌ အမာဒိဝိဘဏ္ဍုပ္ပဒ်များ ရှေ့က နေပါ
 သလော။

ဖြေ။ တဒနုပရောဓေန-ဟုဆိုအပ်သောကြောင့် အစ္စန္တ-စသော အချို့
 သောပြယုဂ်တို့၌ အမာဒိဝိဘဏ္ဍုပ္ပဒ် နောက်ကနေနိုင်ပါသေးသည်။
 (အမာဒိပရပဒ တပျူရိသ်သမာသ်ဟု ခေါ်ပါသည်)

ပုဗ္ဗန္တရုပ်ပြီးပုံ။ ။အဟဿ ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗန္တံ= တေသုဝဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့်
 အဟကို အန ပြု၍ ပြီး၏။

ပဘကီရော။ ။တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါစဖြင့် ပဘံ-၌
 ဝိဘတ်ကို ချေသင့်သော်လည်း မသဒ္ဓါထားမြစ်သောကြောင့် မချေရ။

အညပဒတ္တေသု ဗဟုမ္ဘိဟိ

✖မေး။ ဗဟုမ္ဘိဟိသမာသ်အပြားကို ပြယုဂ်တစ်ခုစီဖြင့် ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ (၁)ဒွိပဒတုလျာဓိကရဏဗဟုမ္ဘိဟိသမာသ်= အာဂတသမဏော၊

(၂)ဒွိပဒဘိန္နာဓိကရဏဗဟုမ္ဘိဟိသမာသ်= ဧကရတ္တိဝါသော၊

(၃)တိပဒဗဟုမ္ဘိဟိသမာသ်= ပရက္ကမာဓိဂတသမ္ပဒါ၊

(၄)န နိပါတပုဗ္ဗပဒဗဟုမ္ဘိဟိသမာသ်= အသမော၊

(၅)သဟ ပုဗ္ဗပဒဗဟုမ္ဘိဟိသမာသ်= သဟေတုကော၊

(၆) ဥပမာန ပုဗ္ဗပဒဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် = နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလော၊

(၇) သင်္ချေဘယပဒ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် = ဒွတ္တိပတ္တာ၊

(၈) ဒိသန္တရာဠတ္ထ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် = ပုဗ္ဗုတ္တရာ၊

(၉) ဗျုတိဟာရလက္ခဏ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် = ကေသာကေသိ၊

✽မေး။ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ကို အဘယ်ပုဒ်တို့ဖြင့် သမာသ်စပ်ရပါသနည်း။

ဖြေ။ သမာသ်ပုဒ်မှတစ်ပါးသော အခြားသောပုဒ်တို့၏အနက်တို့၌ ယှဉ်စပ်သင့်သောအနက်ရှိသော နာမ်ပုဒ်တို့ကို ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်စပ်ရ၏။

✽မေး။ အဘယ်ကြောင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ဟု ခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ဗဟုဗ္ဗိဟိသဒ္ဒါသည် အခြားသောပုဒ်အနက်(အညပုဒ်အနက်)ပြဋ္ဌာန်းသကဲ့သို့ အခြားသောပုဒ်အနက်(အညပုဒ်အနက်)ပြဋ္ဌာန်းသည်ဖြစ်၍ ဗဟုဗ္ဗိဟိသဒ္ဒါနှင့်တူသောကြောင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ဟုခေါ်ပါသည်။

✽မေး။ ဗဟုဗ္ဗိဟိအပြားကို ပြယုဂ်တစ်ခုစီဖြင့် ရှင်းပြပါ။

ဖြေ။ ဗဟုဗ္ဗိဟိသည် (၁)တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ ဗဟုဗ္ဗိဟိ၊ (၂)အတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏဗဟုဗ္ဗိဟိ၊ ဟု နှစ်မျိုးရှိပါသည်။

ထိုတွင် “လမ္မကဏ္ဍမာနယ”ဟူသောပြယုဂ်၌ “တွဲလျားကျသော နားရှိသောသူကို ခေါ်ခဲပါ”ဟု ဆိုရာဝယ် ယောက်ျားဟူသော အညပုဒ်အနက်ကိုယူသဖြင့် တွဲလျားကျသောနားဟူသော ဝိသေသနအနက်ကိုပါ တစ်ပါတည်း ယူနိုင်သောသမာသ်သည် “တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏဗဟုဗ္ဗိဟိ”မည်၏။

“ဗဟုနေမာနယ”ဟူသောပြယုဂ်၌ “များသောဥစ္စာရှိသော ယောက်ျားကို ခေါ်ခဲပါ”ဟုဆိုရာဝယ် ယောက်ျားဟူသော အညပုဒ်အနက်ကိုယူသဖြင့် များသောဥစ္စာဟူသော ဝိသေသနအနက်ကို တစ်ပါတည်း

မယူနိုင်သော သမာသ်သည် “အတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏမဟုမ္ဘိဟိ”
မည်၏။

✕မေး။ အာဂတသမဏော-ဟူသော သမာသ်ပုဒ်ကို ပြုပြီးပါလျှက် “သံဃာ
ရာမော”ဟူသောပုဒ်ကို အဘယ်အကျိုးငှါ ထပ်၍ဆိုပါသနည်း။

ဖြေ။ အာဂတသမဏော-ဟူသောသမာသ်ပုဒ်သည် လာသောရဟန်းဟူ
သော မိမိ၏အနက်၌ မရပ်တန့်ဘဲ ဒုတိယာဝိဘတ်၏အနက်ဖြစ်သော
သံဃာ့အာရမ်းဟူသော အညပုဒ်အနက်၌ ဖြစ်သည်အတွက် ထိုအည
ပုဒ်အနက်ကို ထွန်းပြခြင်းအကျိုးငှါ “သံဃာရာမော”ဟူသောပုဒ်ကို
ထပ်၍ဆိုပါသည်။

✕မေး။ “အာဂတသမဏော သံဃာရာမော”ဟူသောပုဒ်၌ “ဣမံ သံဃာ
ရာမံ”ဟူသော ဒုတိယာဝိဘတ်အနက်ဖြစ်သော အညပုဒ်အနက်ကို
ယူအပ်သောကြောင့် “အာဂတသမဏံ သံဃာရာမံ”ဟုဆိုသင့်ပါလျှက်
အဘယ်ကြောင့် ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် မဆိုပါသနည်း။

ဖြေ။ အာဂတသမဏော-ဟူသော သမာသ်ပုဒ်ကပင်လျှင် ကံအနက်ကို
ဟောပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဒုတိယာဝိဘတ်မသက်ရတော့ပါ။ အာဂတ
သမဏော (အယံ) သံဃာရာမော”ဟု ဣဒံသဒ္ဒါကိုလည်း ယှဉ်စပ်၍
မသုံးရတော့ပါ။

✕မေး။ “ဆန္ဒဇာတော၊ ဇာတဆန္ဒော”စသောပြယုဂ်တို့၌ နှစ်ပုဒ်လုံး အပြန်
အလှန် ရှေ့၌ အဘယ်ကြောင့် ထားနိုင်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ဝိသေသန၊ ဝိသေသျှတို့သည် ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏အလိုအတိုင်း ဖြစ်ကုန်
သောကြောင့် နှစ်ပုဒ်လုံး အပြန်အလှန် ရှေ့၌ ထားနိုင်ပါသည်။

ဣတ္ထိယံ ဘာသိတဗုဒ္ဓိတ္ထိ ပုမာဝစေ

✽မေး။ ဤသုတ်ဖြင့် ပုလ္လိင်္ဂရခြင်းအကျိုးနှင့် အဘယ်သမာသိ၌ စီရင်ရမည်ကိုလည်း ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ “ဒီဃဇယော”စသောပြယုဂ်၌ ဒီဃ-ဟူသောရှေ့ပုစိန်စွယ် ဣတ္ထိပစ္စည်း မရှိရခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။

အထက်၌ “ကမ္မဇာရယသညေစ”ဟု ဆိုလွှဲဖြစ်သောကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသိအရာ၌ စီရင်ရပါသည်။

✽မေး။ “ခမာဓနော”ဟူသောပြယုဂ်၌ ခမာနှင့် ဓနတို့အရတူ၍ တုလျာဓိကရဏလည်းဖြစ်၊ ခမာဟူသောပုဒ်သည် ပုလ္လိင်္ဂကိုလည်း ဟောဘူးပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ပုလ္လိင်္ဂမဲ့ဘဲ “ခမာ”ဟု ရှိရပါသနည်း။

ဖြေ။ ဓန-ဟူသောပုဒ်သည် ဣတ္ထိလိင်္ဂမဟုတ်၊ နပုလ္လိင်္ဂဖြစ်သောကြောင့် ခမာ-ကို ပုလ္လိင်္ဂမဲ့ရပါ။

✽မေး။ ဤသုတ်ဖြင့် ပုလ္လိင်္ဂရ၌ ရှေ့ပုဒ်၊ နောက်ပုဒ်နှစ်မျိုးတို့တွင် အဘယ်ပုဒ်၌ ပုလ္လိင်္ဂရပါသနည်း။

ဖြေ။ ရှေ့ပုဒ်ကိုသာ ပုလ္လိင်္ဂရပါသည်။
ထို့ကြောင့် “ဗဟုဒါသိကော”စသောပြယုဂ်ဝယ် ဒါသိ-ဟူသော နောက်ပုဒ်၌ ပုလ္လိင်္ဂရ၍ “ဗဟုဒါသကော”ဟု မဖြစ်သင့်။

ဓနုဗျာ စ

✽မေး။ ဤသုတ်ကို ပုဒ်အားဖြင့် ခွဲပြပါ။

ဖြေ။ ဤသုတ်သည် ဓနုဗျာ-တစ်ပုဒ်၊ အာ-တစ်ပုဒ်၊ စ-တစ်ပုဒ်၊ အားဖြင့် သုံးပုဒ်ရှိပါသည်။

၄၆

✖မေး။ ဤသုတ်၌ စသဒ္ဓါအကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ စသဒ္ဓါသည် ဓမ္မ-စသောသဒ္ဓါမှနောက်၌လည်း အာ-ပစ္စည်းသက်ရခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။

နဒီမှာစ

✖မေး။ ဤသုတ်၌ စသဒ္ဓါ၏အကျိုးကို ရေး၍၊ ကွစိ သမာသန္တသုတ်၌ ကာရသဒ္ဓါဖြင့် က-ပစ္စည်းသက်လျှင် ပြီးနိုင်ပါလျက် ဤသုတ်ကို ထပ်ဆိုရခြင်း အကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ စသဒ္ဓါဖြင့် တု-ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဓါမှနောက်၌လည်း က-ပစ္စည်းသက်ရခြင်း အကျိုးရှိပါသည်။

ဤသုတ်ကို ထပ်ဆိုရခြင်းသည် နဒီမည်သော ဤ၊ ဥ။ တို့မှနောက်၌ အမြဲ က-ပစ္စည်းသက်ရခြင်း အကျိုးရှိပါသည်။

✖မေး။ ဤသုတ်၌ နဒီ-အရ အဘယ်ကို ယူရပါသနည်း၊ ၎င်းနဒီဟူသော အမည်သည် ကစ္စည်းကျမ်းလာ အမည်ဖြစ်ပါသလော။

ဖြေ။ နဒီအရ ဣတ္ထိလိင်ဟော ဤ၊ အက္ခရာ၊ ဥ။ အက္ခရာတို့ကို ယူရပါသည်။ ၎င်းနဒီဟူသောအမည်သည် ကစ္စည်းကျမ်းလာ အမည်ရင်းမဟုတ်ပါ။ သက္ကဋကျမ်းလာ အမည်သာဖြစ်ပါသည်။

အသမောရပံပြီးပုံ

န၊ သမ၊ ဧတ-တည၊ န သမော ဧတဿ-ဟုဝါကျစီရင်၊ န+သမ ဟု ဖြစ်သောအခါ အတ္တံ နဿ တပျုရိသေသုတ်၌ “အတ္တံ နဿ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် န-ကို အ၊ ပြု၊

အနုတ္တရောရုပ်ပြီးပုံ

န,တေ,ဥတ္တရ-တည်။ န တေဿ ဥတ္တရော-ဟုဝါကျစီရင်၊
န+ဥတ္တရ-ဟုဖြစ်သောအခါ သရေ အန်သုတ်ဖြင့်သော်၎င်း၊ တေသုဝုဒ္ဓိ
ဖြင့်သော်၎င်း န-ကို အန်,ပြု။

✖မေး။ အနုတ္တရော-ပြယုဂ်၌ သရေ အန်သုတ်ဖြင့် န-ကို အန်ပြုရာဝယ်
တပျူရိသ်မဟုတ်သော ဗဟုဗ္ဗိဟိအရာ၌ အဘယ်သို့ စီရင်နိုင်ပါသနည်း။

ဖြေ။ သရေ အန်သုတ်၌ တပျူရိသသဒ္ဓါသည် ဥပလက္ခဏနည်းမျှသာ ဖြစ်
သောကြောင့် တပျူရိသ်မဟုတ်သော ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်အရာ၌
သရေအန်ဖြင့် အနု-ပြုနိုင်ပါသည်။

သဟေတုကောရုပ်ပြီးပုံ

သဟ+ဟေတု+ယ, တည်။ သဟ+ဟေတု+ယော-ဟုဝါကျစီရင်၊
သဟ ဟေတု-ဟု ပကတိပြုပြီးသောအခါ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် သဟ
ကို သ-ပြု၊ ကွစိ သမာသန္တသုတ်ဖြင့် က-ပစ္စည်းသက်၊ နာမ်ငဲ့၊ သိသက်၊
သြပြု၊ ကပ် ပြီး၏။ (က,ပစ္စည်းမသက်ဘဲ သဟေတု ဟုလည်းပြီး၏)

✖မေး။ နိဂြောပေရိမဏ္ဍလော-စသော ဥပမာပုဗ္ဗပဒဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်များ
၌ အဘယ်အကျိုးငှါ “လ္လဝ”သဒ္ဓါကို ထည့်ဆို၍ ဝိဂြိုဟ်ပြုရပါသနည်း။

ဖြေ။ ဥပမာနု, ဥပမေယျအဖြစ် ထင်ရှားစေခြင်းအကျိုးငှါ “လ္လဝ”သဒ္ဓါကို
ထည့်၍ ဝိဂြိုဟ်ပြုရပါသည်။

ဒုတ္တိပတ္တာရုပ်ပြီးပုံ

ဒွိ+ဝါ+တိ+ဝါ+ပတ္တ-တည်။ ဒွေ+ဝါ+တယော+ဝါ+ပတ္တာ-ဟုဝါကျပြု၊

1.
A

၄၈

ဒွိ+တိ+ပတ္တ-ဟုပကတိပြုပြီးသော် ဒွေကဋ္ဌာနမာကာရောဝါသုတ်
ဖြင့် ဒွိ-၌ ဣကို အာ၊ပြု၊ ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံသုတ်ဖြင့် အာ၊ကို
ရဿပြု၊ တ-ဒွေဘော်လာ၊ နာမ်ငဲ့၊ ယောသက် အာ၊ပြု၊ ပြီး၏။

✖မေး။ “ပုဗ္ဗဒက္ခိဏာ”ဟူသော ဗဟုမ္ဘိဟိသမာသ်၌ ပုဗ္ဗာဟူသော ရှေ့ပုဒ်ကို
ဣတ္ထိယံ ဘာသိတပုမိတ္ထိ ပုမာဝစေသုတ်ဖြင့် အဘယ်ကြောင့် ပုလ္လိင် မငဲ့
ရပါသနည်း။

ဖြေ။ “ပုဗ္ဗဿာ စ ဒက္ခိဏဿာ စ-ယံ ပုဗ္ဗဒက္ခိဏာ”ဟူသော ဗဟုမ္ဘိဟိ
သမာသ်၌ တုလျာဓိကရဏပုဒ် မနှောင်းသောကြောင့် ဣတ္ထိယံ
ဘာသိတသုတ်ဖြင့် ပုလ္လိင်မငဲ့ဘဲ ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံသုတ်ဖြင့် ရဿပြု
ရပါသည်။

(မှတ်ချက်) ပုဗ္ဗာ စ ဿ ဒက္ခိဏာ စာတိ ပုဗ္ဗဒက္ခိဏာ” ကမ္မဓာရယ်
သမာသ်ဖြစ်သောအခါ၌ကား တုလျာဓိကရဏဖြစ်သောကြောင့်
ကမ္မဓာရယ်သညေစသုတ်ဖြင့် ပုဗ္ဗ-ကို ပုလ္လိင်ငဲ့နိုင်ပါသည်။

ကေသာကေသံ ရုပ်ပြီးပုံ

ကေသ+ကေသ+ဂဟေတွာ+ဣမ တည်၊ ကေသ၊တို့နောင် သု-
ဝိဘတ်သက်၊ ဂဟေတွာ၊ ဣမ တို့နောင် သိ-ဝိဘတ်သက်၊ “ကေသေသု
ကေသေသု ဂဟေတွာ ဣဒံ” သမာသ်ဝါကျစီရင်၊ ဝုတ္တဋ္ဌာနမပူယောဂေါ
အရ သု၊ဝိဘတ်၊ သိဝိဘတ်၊ ဂဟေတွာ၊ ဣမပုဒ်တို့ကိုချေ၊ ပကတိစသ
ဖြင့် ကေသကေသ၊ဟုပကတိပြု၊ ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံသုတ်ဖြင့် အလယ်
၌ အာ၊ပြု၊ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် အဆုံး၌ ဣ-ပြု၊ နာမ်ငဲ့၊ သိသက်၊
ချေ ပြီး၏။

၇
B

နာမာနံ သမုစ္စယော ဒုန္နော

✖မေး။ ဒွန်သမာသံအပြားကို ရေး၍ ၎င်းဒွန်သမာသံ၌ အဘယ်အကျိုးငှါ စသဒ္ဓါကို ထည့်ဆိုရပါသနည်း။

ဖြေ။ ဒွန်သည် ဣတရီတရယောဂဒွန်၊ သမာဟာရယောဂဒွန်ဟု နှစ်မျိုး ရှိပါသည်။

၎င်းဒွန်သမာသံ၌ သမုစ္စည်းအနက်ကို ထွန်းပြခြင်းအကျိုးငှါ စသဒ္ဓါကို ထည့်ဆိုရပါသည်။

✖မေး။ အဘယ်ပုဒ်များကို ဒွန်သမာသံစွပ်ရပါသနည်း။

ဖြေ။ ဝိဘတ်တူ၍ ယုတ္တတ္ထဖြစ်သော နာမ်ပုဒ်တို့ကိုသာ ဒွန်သမာသံစပ် ရပါသည်။

✖မေး။ သမုစ္စယော ဒုန္နော-၌ သမုစ္စည်းအပြားကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ (၁)ကေဝလသမုစ္စည်း၊ (၂)အနာစယသမုစ္စည်း၊ (၃)ဣတရီတရယောဂသမုစ္စည်း၊ (၄)သမာဟာရသမုစ္စည်း၊ ဟူ၍ လေးမျိုးရှိပါသည်။

✖မေး။ သမုစ္စည်းလေးမျိုးတို့တွင် သမာသံမဖြစ်သော သမုစ္စည်း၊ သမာသံ ဖြစ်နိုင်သော သမုစ္စည်းတို့ကို အကြောင်းနှင့်တကွ ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ သမုစ္စည်းလေးမျိုးတို့တွင် ကေဝလသမုစ္စည်းနှင့် အနာစယ သမုစ္စည်းတို့၌ သမာသံမဖြစ်နိုင်ပါ။

(အကြောင်းကား) ကြိယာကို ငဲ့ခြင်းရှိသည့်အတွက် နာမ်ပုဒ်အချင်းချင်း ယုတ္တတ္ထမဖြစ်သောကြောင့် သမာသံမစပ်နိုင်ပါ။

(ရှင်းချက်) “စီဝရံ ပိဏ္ဍပါတဉ္စ ပစ္စယံ သယနာသနံ အဒါသိ” ဟူသော ပြယုဂ်၌ စီဝရံ၊ ပိဏ္ဍပါတံ၊ ပစ္စယံ၊ သယနာသနံ-ဟူသော နာမ်ပုဒ်တို့သည်

၅၀

အဒါသိ-ဟူသောကြိယာတစ်ပါးကို ငဲ့နေသည့်အတွက် အချင်းချင်း ယုတ္တတ္ထမဖြစ်သောကြောင့် “စီဝရပိဏ္ဍပါတပစ္စယသယနာသနာနိ” ဟု ဒွန်သမာသ်မဖြစ်နိုင်ပါ။

ဣတရီတရယောဂသမုစ္စည်း၊ သမာဟာရသမုစ္စည်းတို့၌ သမာသ် ဖြစ်နိုင်၊ စပ်နိုင်ပါသည်။

(အကြောင်းကား) ဤသမုစ္စည်းတို့၌ နာမ်ပုဒ်အချင်းချင်း ယုတ္တတ္ထဖြစ် သောကြောင့် သမာသ်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

✖မေး။ အဘယ်ကြောင့် ဒွန်သမာသ်ဟု ခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ဒွန္နသဒ္ဓါသည် နှစ်ခု၊နှစ်ခုအနက်ကို ဟောသကဲ့သို့ ဤသမာသ် သည်လည်း နှစ်ပုဒ်အနက်ပြဋ္ဌာန်းသည်ဖြစ်၍ ဒွန္နသဒ္ဓါနှင့် တူသော ကြောင့် ဒွန်သမာသ်ဟုခေါ်ပါသည်။

✖မေး။ ဒွန်သမာသ်သည် နှစ်ပုဒ်အနက်ပြဋ္ဌာန်းသည်ဟုဆိုရာ ၎င်းသမာသ် ၌ ဧကတ္ထိဘာဝဖြစ်ပုံကို ရှင်းပြပါ။

ဖြေ။ သမဏဗြဟ္မဏာ-ဟူသောပြယုဂ်၌ သမဏ-သဒ္ဓါသည် ရဟန်းဟူ သော မိမိအနက်မှတစ်ပါး ပုဏ္ဏားဟူသောအနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏။ ဗြဟ္မဏ-သဒ္ဓါသည်လည်း ပုဏ္ဏားဟူသော မိမိအနက်မှတစ်ပါး ရဟန်းဟူ သော အနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏။ ဤသို့လျှင် သမဏဗြဟ္မဏာဟူ သော နှစ်ပုဒ်တို့သည် တစ်ပြိုင်နက်သောခဏ၌ပင်လျှင် အနက်နှစ်ပါး လုံးကို ပြသောကြောင့် ဧကတ္ထိဘာဝဖြစ်ပါသည်။

✖မေး။ သဒ္ဓါတစ်ခုတည်းက အနက်နှစ်ခုကို တစ်ပြိုင်နက်ဟောနိုင်ပုံကို ရှင်းပြပါ။

ဖြေ။ ဘူသဒ္ဓါသည် အနု၊အဘိ-ဟူသော ဥပသာရပုဒ်နှင့်အတူတကွ ဖြစ်လျှင် “ခံစားခြင်း၊လွှမ်းမိုးခြင်း”အနက်တို့ကို ဟောနိုင်သော်လည်း ဘူသဒ္ဓါချည်း သက်သက်နေလျှင်ကား ၎င်းနှစ်နက်ကို မဟောနိုင်သကဲ့သို့ “ဂဝဿက”စသောဒွန်သမာသ်၌ ဂေါသဒ္ဓါသည် အဿသဒ္ဓါနှင့် တွဲသောအခါ ဂေါတမ်ပုဒ်တည်းကပင် နွား၊မြင်း-ဟူသောအနက်ကို ဟောနိုင်၏။ အဿသဒ္ဓါနှင့်မတွဲလျှင် မဟောနိုင်။

အဿသဒ္ဓါသည်လည်း မိမိချည်း သက်သက်နေလျှင် မြင်း၊ဟူသော တစ်နက်တည်းကိုသာ ဟောနိုင်၍ ဂေါသဒ္ဓါနှင့် တွဲသောအခါ၌ကား မြင်း၊ နွား-ဟူသော နှစ်နက်ကို ဟောနိုင်၊ပြနိုင်၏။ ဤသို့လျှင် သဒ္ဓါတစ်ခုတည်းက အနက်နှစ်ခုကို တစ်ပြိုင်နက် ဟောနိုင်၏။

(တနည်း) သမဏဗြဟ္မဏာ-စသောပြယုဂ်တို့၌ နှစ်ပုဒ်လုံးတို့သည် သမုစ္စည်းအနက်များကို ပြတတ်သောကြောင့် ဒွန်သမာသ်၌ နှစ်ပုဒ် အနက်ပြဋ္ဌာန်းသော်လည်း ဧကတ္ထပင် ဖြစ်ပါသည်။

ထိုသို့ သဒ္ဓါတစ်ခုတည်းက အနက်နှစ်ခုကို တစ်ပြိုင်နက် ပြနိုင်ခြင်း သည် ဒွန်သမာသ်အရာ၌သာ ဖြစ်၏။ အခြားသောအရာ၌ မဖြစ်။

✱မေး။ သမာသ်ဝါကျအတွင်း၌ ရှိသော စသဒ္ဓါတို့ကို သမာသ်ပြီးသောအခါ အဘယ်ကြောင့် ချေရပါသနည်း။

ဖြေ။ သမဏဗြဟ္မဏာ-စသော သမာသ်ပုဒ်သည်ပင် စသဒ္ဓါ၏ သမုစ္စည်း အနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် ဝုတ္တတ္ထာနမပ္ပယောဂေါ-ဟူသော ပရိဘာသာအရ စသဒ္ဓါတို့ကို ချေရပါသည်။

✱မေး။ နှစ်ပုဒ်ရှိသော ဒွန်သမာသ်တို့၏ ရှေ့+နောက်စဉ်ပုံကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ (၁)ပုဇ္ဇေအပ်သော(မြတ်သော)ပုဒ်တို့တွင် သာ၍ပုဇ္ဇေအပ်သော

(မြတ်သော)ပုဒ်ကို၎င်း၊

(၂)သရအနည်း၊အများရှိသောပုဒ်တို့တွင် သရနည်းသောပုဒ်ကို၎င်း၊

(၃)သရတို့တွင်လည်း လူဝတ်၊ဥဝတ်ဆုံးသောပုဒ်တို့ကို၎င်း၊

(၄)သင်္ချာဟောပုဒ်တို့တွင် နည်းသောသင်္ချာပုဒ်ကို၎င်း၊ရှေ့ကထားရ၏။

(မှတ်ချက်) အထက်ပါ စည်ကမ်းများသည် မုချအားဖြင့် အမြဲမမှတ်သင့်ပါ။ ပုဒ်အရေအတွက် များသော ဒွန်သမာသံ၌ ရှေ့+နောက် အစဉ်မမြဲတတ်ပါ။

(ဆောင်) အပြတ်ဟောစု၊ ယုဝဏ္ဏန္တ၊ သရသင်္ချာ၊ နည်းရာရှေးကျ၊ သရစပြန်၊ အကာရံလည်း၊ လက်မွန်ရှေ့ဖျား၊ နေရာများသည်၊ နှစ်ပါးဒွန်ပုဒ်နိယံတည်း။

✕မေး။ “သာရိဝုတ္တမောဂ္ဂလာနာ”စသော ဒွန်သမာသံတို့၌ အဘယ်ကြောင့် မဟုတ်ဝိဘတ်ချည်းသာ သက်ရပါသနည်း။

ဖြေ။ လူတရီတရယောဂဒွန်သည် အစိတ်အစိတ်ပြဋ္ဌာန်းသောကြောင့် မဟုတ်ဝိဘတ်ချည်းသာ သက်ရပါသည်။

မာတာပိတရော ရုပ်ပြီးပုံ

မာတုပိတု-ဟု ပကတိပြုပြီးလျှင် တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် မာတု၌ “ဥ”ကို အာ၊ပြု၊ အကြွင်းကို သတ္တာဒိဂိုဏ်း ထုံးစံအတိုင်း ရုပ်စီရင်ပါ။

တထာ ဒွန္နေ (ပ) ဝိသဘာဂတ္တာဒိနုဉ္စ

✕မေး။ ဤသုတ်၌ ဝိဝိဓဝိရုဒ္ဓ-အရ အဘယ်သတ္တဝါမျိုးကို ယူရပါသနည်း။

ဖြေ။ အမြဲဆန့်ကျင်ဘက်ရှိသော (ကြောင်နှင့်ကြက်စသော)သတ္တဝါတို့ကို ဝိဝိဓဝိရုဒ္ဓအရ ယူရပါသည်။

✖မေး။ ဝိသဘာဂတ္ထာဒီနဉ္စ ဝိသဘာဂဖြစ်ပုံ၊ သဘာဂဖြစ်ပုံကို ရေးပါ။

ဖြေ။ လက္ခဏာအားဖြင့် မတူကွဲပြားသောကြောင့် ဝိသဘာဂဖြစ်ပါသည်။
ကိစ္စအားဖြင့် သဘောတူသောကြောင့် သဘာဂဖြစ်ပါသည်။

✖မေး။ ဝိသဘာဂတ္ထာဒီနဉ္စ အာဒိအရ အဘယ်ကို ယူရပါသနည်း။

ဖြေ။ အာဒိအရ-အချင်းချင်း လိင်မတူသော အနက်ဟောသဒ္ဓါ၊ သင်္ချာ
အနက်ဟောသဒ္ဓါ၊ ပရိမာဏအနက်ဟောသဒ္ဓါ၊ ပစနအနက်ဟောသဒ္ဓါ၊
စုဏ္ဏလအနက်ဟောသဒ္ဓါ၊ ဒီသာအနက်ဟောသဒ္ဓါ၊ စသည်တို့ကို ယူရ
ပါသည်။

✖မေး။ သမ္ပတာဠ-၌ သမ္ပနှင့် တာဠ ထူးခြားပုံကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ သမ္ပ-အရ မောင်းတီးခြင်း(ကြေးနောင်တီးခြင်း)ကို ရ၏။
တာဠ-အရ လက်ခုပ်တီးခြင်းကို ယူရပါသည်။ ဤသို့ထူး၏။

✖မေး။ သမာဟာရဒ္ဓန်သမာသ်အားလုံးကို နှစ်ပုဒ်မည်ဟု မှတ်ရပါသလော။

ဖြေ။ “အံမော နိဂ္ဂဟိတံ ဣလပေဟိ” သုတ်၌ “အံမော” ဟုဆိုထားသော
ကြောင့် သမာဟာရဒ္ဓန်တစ်ချို့၌ နှစ်ပုဒ်မည်ပါ။
ထို့ကြောင့် “အာဒိပစ္စပရိဝါရော”၌ ပုလ္လိင်သည်၎င်း၊ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိ-၌
ဣတ္ထိလိင်သည်၎င်း၊ ရှိရပါသည်။

ဝိဘာသာရက္ခတိဏပသုနေဓညနေပဒါဒီနဉ္စ

✖မေး။ နေပဒါဒီနဉ္စ အာဒိအရ အဘယ်ကို ယူရပါသနည်း။

ဖြေ။ အာဒိအရ အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက်သဘောရှိသော အနက်ဟော
သဒ္ဓါ၊ ငှက်ဟောအနက်ရှိသောသဒ္ဓါတို့ကို ယူရပါသည်။

၅၄

✕မေး။ သမာဿ်(၆)ပါးတို့ကို လေးမျိုးလေးစား အနေအားဖြင့်ခွဲပြပါ။

ဖြေ။ သမာဿ်သည် (၁)ပုဗ္ဗပဒတ္ထပ္ပဓာနသမာဿ်၊ (၂)ဥတ္တရပဒတ္ထပ္ပဓာနသမာဿ်၊ (၃)ဥဘယပဒတ္ထပ္ပဓာနသမာဿ်၊ (၄)အညပဒတ္ထပ္ပဓာနသမာဿ်၊ ဟူ၍ လေးမျိုးရှိပါသည်။

(ဆောင်) ဗျယီသမာဿ်၊ ရှေ့နက်မှတ်လော့၊ ကမ်၊ တပ်-ဒီဂု၊ နောက်နက်ရှု၍၊ ဗဟုဗ္ဗိတွက်၊ အညနက်နှင့်၊ နောက်ဆက်ခွန္ဓာ၊ ဥဘယာသည်၊ မှတ်ပါ ပဓာနအနက်တည်း။

✕မေး။ သမာဿ်(၃၂)ပါးဖြစ်ပုံကို ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ။ အဗျယီဘောသမာဿ်(၂)ပါး၊ ကမ္မဓာရယံသမာဿ်(၉)ပါး၊
ဒီဂုသမာဿ်(၂)ပါး၊ တပ္ပရိသ်သမာဿ်(၈)ပါး၊
ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာဿ်(၉)ပါး၊ ခွန်သမာဿ်(၂)ပါး အားဖြင့်
သမာဿ်(၃၂)ပါးဖြစ်ပါသည်။

သမာဿ်အဓိပ္ပါယ်ပြီး၏။

တဒ္ဒိတ်ကျမ်းအဝိပါယ်

✕မေး။ နာမ်အခန်းကဏ္ဍ၏အခြားမဲ့၌ တဒ္ဒိတ်ကို အဘယ်ကြောင့် ဆိုရပါသနည်း။

ဖြေ။ ဝိဘဏ္ဍနာမ်ပုဒ်၏ နောက်၌ပင်လျှင် အပစ္စုပသောအနက်အထူးဝယ် အ-စသောတဒ္ဒိတ်ပစ္စည်းများ သက်ရသောကြောင့် နာမ်ကျမ်း၏အခြားမဲ့၌ တဒ္ဒိတ်ကျမ်းကို ဆိုရပါသည်။

✕မေး။ အဘယ်ကြောင့် တဒ္ဒိတ်ဟု ခေါ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ လိင်သုံးပါးမှနောက်၌ သက်အပ်သောကြောင့် အ-စသောပစ္စည်းများကို တဒ္ဒိတ်ဟု ခေါ်ပါသည်။

(တနည်း) နာမ်တို့အား ကျေးဇူးများသောအားဖြင့် ထိုနာမ်တို့၏ စီးပွားဖြစ်သောကြောင့် အ-စသောပစ္စည်းများကို တဒ္ဒိတ်ဟု ခေါ်ပါသည်။

ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပရာ ပစ္စယာ

✕မေး။ ပစ္စယာ-အရ ပစ္စည်းမည်ပုံကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ အနက်အထူးကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်ရာဖြစ်သောကြောင့် အ-စသည်ကို ပစ္စည်းဟုခေါ်ပါသည်။

(တနည်း) အပစ္စု-စသောအနက်အထူးကို သိကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် အ-စသည်ကို ပစ္စည်းဟုခေါ်ပါသည်။

ဝုဒ္ဓါဒိသရဿ ဝါ သံယောဂန္တဿ သဏေစ

✕မေး။ ဤသုတ်၌ပါသော ဝါသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ရေးပါ။

ဖြေ။ ဝါသဒ္ဓါသည် အာဒိဗျဉ္ဇနဟူသော အနက်တစ်မျိုးကို စီရင်ခြင်းအနက်ရှိ၏။

၅၆

(တနည်း) ဝါသဒ္ဓါသည် ဝေတ္တိတဝိဘာသာအနက်ရှိသော အခပကတိလိင်ပုဒ်၏ အာဒိသရကို ဝုဒ္ဓိပြုရမည်ဟူသော အနက်ရှိပါသည်။

✕မေး။ ဤသုတ်၌ ဝေတ္တိတဝိဘာသာအနက်ရှိသော ဝါသဒ္ဓါ၏ ဝိဓိသုံးမျိုးကို ခွဲခြားပြပါ။

ဖြေ။ ဝါသဒ္ဓါသည် ဝါသိဋ္ဌော-စသောပြယုဂ်၌ အမြဲဝုဒ္ဓိပြုရခြင်း နိစ္စဝိဓိကို၎င်း၊ သြဠုမ္ပိကော-စသောပြယုဂ်၌ ရံခါ ဝုဒ္ဓိပြုရခြင်း အနိစ္စဝိဓိကို၎င်း၊ နီလံ၊ ပီတံ-စသောပြယုဂ်၌ အမြဲဝုဒ္ဓိမပြုရခြင်း အသန္တဝိဓိကို၎င်း၊ ပိုင်ခြားသတ်မှတ်ပြပါသည်။

(မှတ်ချက်) ဤသုတ်၌ ပါသော စသဒ္ဓါသည် ဝုဒ္ဓိအပြုကို နှစ်စေခြင် နိဝတ္တပန အဝဇာရဏအနက်ရှိပါသည်။

အယုဝဏ္ဏာနဉ္စာယော ဝုဒ္ဓိ

✕မေး။ ဤသုတ်၌ပါသော စသဒ္ဓါ၏အနက်များကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ စသဒ္ဓါသည် ဝုဒ္ဓိမပြုရခြင်းဟူသော အနက်ကို ပေါင်းခြင်းအနက်ရှိပါသည်။ (တနည်း) စသဒ္ဓါသည် အ၊ ဣ၊ ဥ-တို့မှတစ်ပါးသော အခြားသောသရတို့၏ ဝုဒ္ဓိအပြုကို တားမြစ်ခြင်း နိဝတ္တပန အဝဇာရဏအနက်ရှိပါသည်။

✕မေး။ ဝုဒ္ဓိဒိသရဿ ဝါ-သုတ်မှ ဝုဒ္ဓိသဒ္ဓါအလိုက်ခံ၍ “အယုဝဏ္ဏာနဉ္စာယော”မျှသာ ဆိုလျှင် ပြီးနိုင်ပါလျက် ဝုဒ္ဓိ-သဒ္ဓါကို ထပ်ဆိုရခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိပါသနည်း။

ဖြေ။ “နေဂမဇာနပဒါ”စသောပြယုဂ်တို့ဝယ် နေပဒ-ဟူသောနောက်ပုဒ်၌ ဝုဒ္ဓိပြုရခြင်း အကျိုးရှိပါသည်။

၈ B

✕မေး။ ဤသုတ်၌ “အယုဝဏ္ဏာနံ”ဟု ဝုဒ္ဓိပြုရာဌာနကို သတ်မှတ်ပြခြင်းဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိပါသနည်း။

ဖြေ။ “အယုဝဏ္ဏာနံ”ဟု ဝုဒ္ဓိပြုရာဌာနကို သတ်မှတ်ခြင်းသည် အာ၊ဇ၊ဩတို့ကို တစ်ဖန်ထပ်၍ ဝုဒ္ဓိပြုရမည်လောဟူသော သံသယဖြစ်ဖွယ်ကို တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။

✕မေး။ ဤသုတ်ဖြင့် အာ၊ဇ၊ဩတို့ကို ဝုဒ္ဓိထပ်၍မပြုရဟုဆိုရာ ပြုပြင်စီရင်ထားသော အာ၊ဇ၊ဩတို့ကိုသာ ဆိုလိုပါသလော၊ ရှင်းပြပါ။

ဖြေ။ ပြုပြင်စီရင်ထားသော အာ၊ဇ၊ဩ ဝုဒ္ဓိတို့ကို တစ်ဖန်ထပ်၍ ဝုဒ္ဓိမပြုရသကဲ့သို့ ပင်ကိုယ်သဘာဝအတိုင်း ဝုဒ္ဓိဖြစ်နေသော အာ၊ဇ၊ဩ တို့ကိုလည်း ဝုဒ္ဓိမပြုရပါ။

✕မေး။ ဝသိဋ္ဌ၏သားကို “ဝါသိဋ္ဌ”ဟုဆိုလျှင် ဝသိဋ္ဌ၏ မြေး+မြစ်တို့ကို အဘယ်သို့လျှင် ဝါသိဋ္ဌ-ဟုခေါ်နိုင်ပါသနည်း။

ဖြေ။ အကြောင်းဖြစ်သော ပထမ ဝသိဋ္ဌ၏ ဝါသိဋ္ဌဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော မြေး+မြစ်၌တင်စား၍ အကျိုးဖြစ်သော မြေးမြစ်ကိုလည်း ကာရဏူပစာအားဖြင့် “ဝါသိဋ္ဌ”ဟုပင် ခေါ်နိုင်ပါသည်။

ဇာယန အာန ဝစ္ဆာဒိတော

✕မေး။ ဝစ္ဆဿ ပုတ္တော ဝါ-၌ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းမသက်ဘဲ ဝါကျမျှသာ ရှိနိုင်ပုံကို ရှင်းပြပါ။

ဖြေ။ ဝါဇာပစ္စေ-သုတ်မှ ဝါသဒ္ဓါသည် တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းကို စီရင်သော သုတ်တိုင်းသို့ လိုက်နိုင်သောကြောင့် “ဝစ္ဆဿ ပုတ္တော”ဟု ဝါကျမျှသာ ရှိရပါသည်။

၅၈

✖မေး။ ဇာ-အနုပဏ္ဍိတများကို ချေပစ်ရမည်ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်အကျိုးငှါ
ဇာယန၊ ဇာန-စသည်ဖြင့် ထည့်ဆိုရပါသနည်း။

ဖြေ။ ဇာ-အနုပဏ္ဍိတကို ဝုဒ္ဓိပြုရခြင်းအကျိုးငှါ ထည့်ဆိုရပါသည်။

ဇောယော ကတ္တိကာဒိဟိ

✖မေး။ ကတ္တိကာဒိဟိ၌ အာဒိသဒ္ဓါ၏အနက်နှင့် အရတို့ကို ကောက်ပြပါ။

ဖြေ။ အာဒိသဒ္ဓါသည် အတု-ဟုသောအနက်၌ ဖြစ်၏။

၎င်းအာဒိအရ- ဝိနာတ၊ ရောဟိနီ စသော ဣတ္ထိလိင်ဟောသဒ္ဓါတို့ကို
ယူရပါသည်။

အတောဏိဝါ

✖မေး။ ဝါဇာပစ္စေ-သုတ်မှ ဝါသဒ္ဓါလိုက်လာပါလျက် ထပ်ဆိုရခြင်း၏
အကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ ဤသုတ်၌ ဝါသဒ္ဓါပိုဖြင့် အပစ္စအနက်၌ “ဏိက”ပစ္စည်းနှင့် အဒိတိ၊
စသောသဒ္ဓါတို့မှနောက်၌ “ဏျ”ပစ္စည်းသက်ရခြင်း အကျိုးရှိပါသည်။

သကျပုတ္တိယော ရုပ်ပြီးပုံ

သကျပုတ္တိ+ဏိက= တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဏိက-၌ က,ကို ယ,ပြု

အဝဇ္ဇောယော လောပဉ္စ

ဤသုတ်၌ စသဒ္ဓါသည် ဣဝဏ်ကိုလည်း ချေရခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။

တေသုဝုဒ္ဓိလောပါဂမဝိကာရဝိပရိတာဒေသာစ

ကောဏ္ဍညော ရုပ်ပြီးပုံ။ ကုဏ္ဍနီ+အပစ္စ-တည်၊ ကုဏ္ဍနီယာ+အပစ္စ
ဟုဝါကျပြု၊ အတောဏိဝါ၌ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ဏျပစ္စည်းသက်၊ အပစ္စစသည်

ကိုချေ့၊ “ကုဏ္ဍနိယ”ဖြစ်၊ အဝဏ္ဏော ယေ လောပဉ္စ၌ စသဒ္ဓါဖြင့်၊
 နိ-၌ ဤ၊ ကိချေ၊ န၊ ကိ ယ၊ သို့ကပ်၊ ကုဏ္ဍဗျ ဖြစ်၏၊ ယဝတံသုတ်ဖြင့်
 ဗျ-ကို ဥ၊ ပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ကု-၌ ဥကို သြပြု၊
 နာမ်ငဲ့၊ သိသက်၊ သြပြု၊ ကပ်၊ ဇကာဏ္ဍညောပြီး၏။

ကောရဗျာ ရုပ်ပြီးပုံ

ကုရ+အပစ္စ-တည်း၊ ကုရနော+အပစ္စ-ဝါကျပြု၊ အတောဏိဝါ၌ ဝါ
 သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဣပစ္စည်းသက်၊ ကုရ+ယ-ဟုဖြစ်သောအခါ ဝုဒ္ဓါဒိသရဿဝါ
 သုတ်ဖြင့် ကု-၌ ဥကို သြဝုဒ္ဓိပြု၊ က-ကို သြသို့ကပ်၊ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ရု-
 ၌ ဥကို အဝပြု၊ ရ-ကို အ၊ သို့ကပ်၊ ဝ-ကို ယ၊ သို့ကပ်၊ (ကောရဗျ)ဖြစ်၊
 ဒေါဓဿစ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ဝ-ကို မ၊ ပြု၊ နာမ်ငဲ့၊ သိသက်၊ သြပြု၊ ကပ်။

ဏဝေါပဂ္ဂါဒိဟိ

✖မေး။ ဤသုတ်ဖြင့် ဏဝပစ္စည်းကို အဘယ်၏နောက်၌ သက်ရပါသနည်း။
 ဖြေ။ ဤသုတ်၌ အာဒိသဒ္ဓါသည် အတုဟူသောအနက်ကို ဟောသော
 ကြောင့် ဥကာရန္တပုဒ်နောက်၌သာ ဏဝပစ္စည်း သက်ရပါသည်။

မာနုသော ရုပ်ပြီးပုံ

မနု+အပစ္စ-တည်း၊ မနုနော+အပစ္စ-ဝါကျစီရင်၊ ဏ၊ ပစ္စည်းသက်၊
 မနု+အ-ဟုဖြစ်သောအခါ သုတ်ကြီးဖြင့် သ၊ လာ၊ မ-၌ ဝုဒ္ဓိပြု၊
 မာနုသဖြစ်၏၊ နာမ်ငဲ့၊ သိသက်၊ သြပြု၊ ကပ်၊ ပြီး၏။

ဇောရ ဝိဝေဒိတော

✖မေး။ သာမဇောရော-၌ သမဇာအရ အဘယ်ကြောင့် အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို
 ယူသင့်ပါသနည်း။

၆၈

ဖြေ။ သာမဏေသည် ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ၏ သားအရာ၌ တည်သောကြောင့် သမဏအရ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာကို ယူသင့်ပါသည်။

“သံသဌာဒိအနေကတ္တတဒ္ဓိတံ”

ယေနဝါ သံသဌ တရတိ ဓရတိ ဝဟတိ ဟိကော

✕မေး။ ဝါဏာပစ္စေ-သုတ်မှ ဝါသဒ္ဓါအလိုက်ခံလျှင်ပြီးပါလျက် ဤသုတ်၌ ဝါသဒ္ဓါထပ်ဆိုရခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိပါသနည်း။

ဖြေ။ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် သံသဌစသောအနက်မှတစ်ပါး ဂစ္ဆတိ-စသော အခြားသောအနက်တို့၌လည်း “ဏိက”ပစ္စည်း သက်နိုင်ခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။

မာယုနမာဂဓောဌာနေ

✕မေး။ ဤသုတ်၌ “ဌာနေ”အရ အဘယ်ဌာန၌ ဧ၊ဩ-လာရပါသနည်း။

ဖြေ။ ဌာနေ-ဟုဆိုသောကြောင့် ဣ၊ဥ-တို့၏ အပြုအာဒေသဖြစ်သော ယ၊ဝ-အက္ခရာတို့၏ ရှေ့၌သာ ဧ၊ဩ-ဝုဒ္ဓိလာရပါသည်။

တမဓီတေ တေနကတာဒိ သန္တိဓာနနိယောဂသိပ္ပာဏာ

ဇီဝိကတ္တေသုစ

✕မေး။ တေနကတာဒိ-၌ အာဒိအရကို ရေးပါ။

ဖြေ။ အာဒိအရ= တေန ဟတံ၊ တေန ဗဒ္ဓံ၊ တေန ကိတံ၊ တေန ဒိဗ္ဗတိ သော အဿ အာဂုဓော၊ သော အဿ အာမာဓော၊ တတ္ထ ပသန္နော တဿ သန္တကံ၊ တမဿ ပရိမာဏံ၊ တဿ ရာသီ၊ တံ အရဟတိ တမဿ သီလံ၊ တတ္ထ ဇာတော၊ တတ္ထ ဝသတိ၊ တတြ ဝိဒိတော တဒတ္ထာယ သံဝတ္တတိ၊ တတော အာဂတော၊ တတော သမ္ဘူတော တဒဿ ပယောဇနံ-စသောအနက်တို့၌ ဏိကပစ္စည်းသက်ရပါသည်။

ဒေါဝါရိကော ရုပ်ပြီးပုံ

ဒွိသဒ္ဓါပပဒ အရဓာတ်+ဇာ-ပစ္စည်းဖြင့် ဒွိ+အာရ-ဟုဖြစ်သော အခါ “ဝီသတိဒသေသု ဗာဒိဿ တု”သုတ်၌ တုသဒ္ဓါဖြင့် ဒွိ,ကို ဒု ပြု၊ ဝမောဒဒန္တာနံဖြင့် ဒု-၌ ဥ,ကို ဝ-ပြု၊ ဒွါရဟုဖြစ်သောအခါ “ဒွါရေ နိယုတ္တော”ဟု ဝါကျစီရင်၊ တမဓိတေသုတ်ဖြင့် ဇာကပစ္စည်းသက်၊ အဓိတေစသည်ကိုချေ၍ “ဒွါရ+ဇာ”ဖြစ်၏၊ မာယုနမာဂမော ဌာနေ သုတ်ဖြင့် ဒု+အာရ-အနိက်ဝယ် ဒု-၌ ဥ,ကိုသြဝုဒ္ဓိပြုရမည်အရာ၌ ဝ- အပြု၏ရေ၌ သြဝုဒ္ဓိလာ၊ဒ-ကို သြ,သိုကပ်, ရ,ကို ဣသိုကပ်၊ (ဒေါဝါ ရိက)ဖြစ်၏၊ နာမ်ငဲ့, သိသက်၊ သြပြု, ကပ်၊ ဒေါဝါရိကော-ပြီး၏။

ဇာ ရာဂါ တေနရတ္တံ တဿေဒမညတ္ထေသုစ

✽မေး။ အညတ္ထေသုစ-၌ အညအနက်များကိုထုတ်ပြပါ။

ဖြေ။ အဝိဒူရဘဝေါ, တတြ ဘဝေါ, တတြ ဇာတော, တတော အာဂတော သော အဿ နိဝါသော, တဿ ဣဿရော, ကတ္ထိကာဒီဟိ နိယုတ္တော မာသော, သာဿ ဒေဝတာ, တမဝေဇ္ဇာဓိတေ, တဿ ဝိသယော ဒေသော, တသ္မိံ ဒေသေ အတ္ထိ, တေန နိဗ္ဗတ္တံ တံ အရဟတိ, တဿ ဝိကာရော, တမဿ ပရိမာဏံ, စသောအနက်တို့ကို ယူရပါသည်။

၎င်းအနက်တို့၌လည်း ဇာ-ပစ္စည်းသက်ပါ

မာထုရကော ရုပ်ပြီးပုံ

မထုရယ+ဣဿရော၊ ဤသုတ်ဖြင့် ဇာ,ပစ္စည်းသက်၊ မာထုရ-ဟု ဖြစ်သောအခါ သဗ္ဗတောကောသုတ်၌ သဗ္ဗတော-သဒ္ဓါဖြင့် က- အက္ခရာလာ၍ပြီး၏။

(မှတ်ချက်) မာဂမော, မာဂကော-စသောပြယုဂ်တို့ဝယ် နေပုဒ်ဟော

၆၂

နာမ်ပုဒ်တို့၌ မာဂဓာနံ ဣဿရော၊ မဂဓေယျ ဇာတော ”စသည်
ဖြင့် မဟုတ်ဝိဘတ်ချည်းသာ ရှိရမည်။

✕မေး။ တဿေဒမညတ္ထေသုစ-၌ စသဒ္ဒါ၏ အကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ စသဒ္ဒါဖြင့် တတ္ထ ဇာတော၊ တတ္ထ ဝသတိ၊ တဿ ဟိတံ၊ တံ
အရဟတိ၊ စသောအနက်တို့၌ “ဇောယျ”ပစ္စည်းသက်ရခြင်းအကျိုးရှိ
ပါသည်။

အာတ္တဉ္စ

✕မေး။ မာယုနမာဂမော ဌာနေ-သုတ်မှ လိုက်လာသော ဌာနသဒ္ဒါ၏
အကျိုးကိုရေးပါ။

ဖြေ။ ဌာန-သဒ္ဒါလိုက်လာသောကြောင့် “ဣသိ၊ ဥသဘ၊ ဥရ”စသည်တို့
၏ ဣ၊ ဥ တို့ကိုသာ အာ-ပြု၍၊ ဣသိသဒ္ဒါ၏သာ အာ၊ အပြု၏အခြားမဲ
၌ ရိ-အက္ခရာလာရခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။
(ပြယုဂ်) အာရိသျှ၊ အာသဘံ၊ စသည်။

ဇာတာဒိနမိမိယာစ

✕မေး။ ဤသုတ်၌ အာဒိသဒ္ဒါ၊ စသဒ္ဒါတို့၏ အကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် တတ္ထ နိယုတ္တအနက်၊ တဒဿ အတ္ထိအနက်၊ တတ္ထ
ဘဝအနက်၊ စသည်တို့၌လည်း ဣမ၊ ဣယပစ္စည်းသက်ရခြင်း အကျိုးရှိ
ပါသည်။

စသဒ္ဒါဖြင့် ဣက၊ ကိယ၊ ယ၊ ဇျ၊ တို့ သက်ရခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။

(မှတ်ချက်) စသဒ္ဒါဖြင့်သက်သော ယ-ပစ္စည်းကို သာဓု၊ ဟိတ၊ ဘဝ၊
ဇာတ-စသောအနက်တို့၌ သက်ရပါသည်။

ရုပ်ထူးများ

သမ္ဘု = သဘာ+သာဓု-တည်း။ သဘာယံ+သာဓု-ဟုဝါကျစီရင်၊ သဘာယံ-သဘင်၌၊ သာဓု-ကောင်းသောစကားတည်း။ ဇောတာဒီနမိမိယာစ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ယ-ပစ္စည်းသက်၊ သာဓု-စသည်ကိုချေ၊ (သဘာ+ယ)ဖြစ်၏။ ဘ-ကို ယ၊ သို့ကပ်၊ ယဝတံသုတ်၌ ကာရသဒ္ဓါဖြင့် ဘျ-ကို ဘ-ပြု၊ အသဒိသဒ္ဓေဘော်လာ၊ နာမ်ငဲ့၊ သိသက်၊ အံ၊ ပြု၊ ကပ်၊ ပြီး၏။

ဂဗျ = ဂေါ+ဘဝ-တည်း။ ဂဝေ+ဘဝ-ဟုဝါကျစီရင်၊ ဂဝေ-နွားမ၌၊ ဘဝ-ဖြစ်သောနို့ရည်စသည်တည်း။ ဇောတာဒီနမိမိယာစ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ယ-ပစ္စည်းသက်၊ ဘဝ-စသည်ချေ၊ (ဂေါ+ယ)ဖြစ်၏။ သြသရေစ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ဂေါ-၌ သြကို အဝပြု၊ ဂ-ကို အ၊ သို့ကပ်၊ ဝ-ကို ယ၊ သို့ကပ်၊ ဒေါဓဿစ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ဝ-ကို ဗ၊ ပြု၊ (ဂဗျ)ဖြစ်၏။ နာမ်ငဲ့၊ သိသက်၊ အံ ပြု၊ ကပ်၊ ဂဗျပြီး၏။ (ကဗျ၌လည်း ကဝိနော ဘဝ-ဟုလုပ်လေ)

ပါရိသဇ္ဇော

ပရိသာ+သာဓုတည်း။ ပရိသာယံ+သာဓု-ဟုစီရင်၊ ဤပစ္စည်းသက်၊ ပရိသာ+ယ-ဟုဖြစ်သောအခါ ဝုဒ္ဓါဒိသရဿဝါသုတ်ဖြင့် ပ-၌ ဝုဒ္ဓိပြု၊ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ဒ-အက္ခရာလာ၊ ယ၊ သို့ကပ်၊ (ပါရိသာဗျ) ယဝတံသုတ်ဖြင့် ဗျ-ကို ဇေ၊ ပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ ကုစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံဖြင့် သာ-၌ ရဿပြု၊ နာမ်ငဲ့၊ သိသက်၊ သြပြု၊ ကပ်၊ ပါရိသဇ္ဇောပြီး၏။

သမုဟတ္ထေ ကဏ်တာ

ဒွယံ ရုပ်ပြီးပုံ။ ဒွိန္ဒ+သမုဟော-ဝါကျစီရင်၊ အပစ္စည်းသက်၊ ဒွိ+အဖြစ်သောအခါ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဒွိ၌ ဣ-ကို အယပြု။

၆၄

ဂါမဇနဗန္ဓုသဟာယာဒီဟိ တာ

ဤသုတ်၌ “တာ” ဟူသောယောဂဝိဘာဂဖြင့် “ဒေဝေါယေဝ
ဒေဝတာ” စသောပြယုဂ်ဝယ် သကတ်အနက်၌လည်း တာ-ပစ္စည်းသက်
ရပါသည်။ ၎င်း တာ-ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဓါတို့သည် အမြဲ
ဣတ္ထိလိင်ရှိရပါသည်။

တဒဿ ဣနမိယော စ

ဤသုတ်၌ စသဒ္ဓါသည် ဥပါဒါနိယာ-စသောပြယုဂ်ဝယ် ဟိတ-
စသောအနက်၌လည်း ဣယ-ပစ္စည်းသက်ရခြင်း အကျိုးရှိပါသည်။

အာလု တဗ္ဗဟုလေ

အဘိဇ္ဈာလုကော စသည်၌ သဗ္ဗတော ကောသုတ်ဝယ် သဗ္ဗတော-သဒ္ဓါ
ဖြင့် က-အက္ခရာလာ၍ ပြီးပါသည်။

ယဒနုပပန္နာ နိပါတာနာ သိဇ္ဈန္တိ-သုတ်ကြီးဖြင့် ပဋိဘာဂအနက်၊ ကုစ္ဆိတ
အနက်၊ သညာအနက်၊ အနုကမ္မ-စသောအနက်တို့၌ က-ပစ္စည်းသက်
ရပါသည်။

ပဋိဘာဂအနက်။ ဟတ္ထိကော- ဆင်နှင့်တူသောအရပ်၊

ကုစ္ဆိတအနက်။ သမဏကော- စက်ဆုပ်အပ်သောရဟန်း၊

သညာအနက်။ ကတကော- ပြုအပ်သောခွက်၊

အနုကမ္မအနက်။ ပုတ္တကော- သနားစရာ သားငယ်၊

(မှတ်ချက်) အထက်ပါပြယုဂ်တို့၌ က-ပစ္စည်းအနက်ပေါ်အောင်
ပေးထားပုံဖြစ်ပါသည်။

ယဒနုပပနာ-သုတ်ကြီးဖြင့်ပင် အတိုင်းအရှည်(ပရိမာဏ)အနက်၌
 ကိ၊ယ၊တ၊ဧတ-သဒ္ဓါတို့မှနောက်၌ ဣက၊ဝန္တု-ပစ္စည်းသက်ရ၏။
 ပြယုဂ်= ကိတ္တကံ၊ယတ္တကံ၊တတ္တကံ၊ဧတ္တကံ-စသည်။

တပွကတိဝစနေ မယော

ဤသုတ်၌ “မယော” ဟူသောယောဂဝိဘာဂဖြင့် “ဒါနမေဝ
 ဒါနမယံ”စသောပြယုဂ်တို့၌လည်း မယ-ပစ္စည်းသက်ရပါသည်။

ဘာဝတဒ္ဓိတ်

ဈာတ္တတာ ဘာဝေတု

✽မေး။ ဤသုတ်၌ တု-သဒ္ဓါ၏အကျိုးနှင့် ဘာဝသဒ္ဓါ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။

ဖြေ။ တု၊သဒ္ဓါဖြင့် ဣနပစ္စည်း၊ ဧတယုပစ္စည်း-စသည်သက်ရခြင်း
 အကျိုးရှိပါသည်။

အသိညာဏ်သဒ္ဓါတို့၏ ဖြစ်ပေါ်ရာ အကြောင်းနိမိတ်ဖြစ်သော
 ကြောင့် သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်သည် ဘာဝမည်၏။

✽မေး။ ဤသုတ်၌ သုတ်ရင်း၊ သုတ်စွန်းတို့ဖြင့် သက်အပ်သောပစ္စည်းတို့၏
 လိင်ကို ခွဲပြပါ။

ဖြေ။ ဈာ၊ ဣ၊ ဣန-ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောပုဒ်တို့သည် အမြဲနပုံလိင်ဖြစ်၏
 တာ-ပစ္စည်းဆုံးသောပုဒ်သည် သဘာဝအားဖြင့် အမြဲဣတ္ထိလိင်ဖြစ်
 ပါသည်။

(မှတ်ချက်) ဤသုတ်၌ ဈာ-ပစ္စည်းသည် ဝိသေသနဂုဏ်ကို ဆိုလိုရာ၌
 မြဟ္မဏ၊စသောသဒ္ဓါတို့မှနောက်၌သာ သက်ရပါသည်။

ရုပ်ပြီးပုံများ

ဝေယျတ္တိယံ = ဝိယတ္တဿ ဘာဝေါ၊ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ယ-
အက္ခရာကြောင့် ဣ-လာ၊

ဗဟုဿစုံ = ဗဟုသုတ+ဇ္ဈာ၊ တေသု ဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် သုတ၌ သု၏
အစိတ် ၂ ကို အ, ပြု၊

ဂေလညံ = ဂိလာန+ဇ္ဈာ၊ ကုစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံသုတ်ဖြင့် လာ-၌ အာ,ကို
အ-ရဿပြု၊

ကောသန္ဓံ = ကုသိဒ+ဇ္ဈာ၊ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် သိ-၌ ဤ,ကို
က-ပြု၊

ပေါရိသံ = ပုရိသဿ ဘာဝေါ၊ ပုရိသ+ဇ္ဈာ၊ ယဝတံသုတ်၌ ကာရသဒ္ဓါ
ဖြင့် သျှ-ကို သ-ပြု၊ ဝုဒ္ဓိဒိသရဿဝါဖြင့် ပု,၌ ဝုဒ္ဓိပြု၊

သောမနဿံ = သုမနဿ ဘာဝေါ၊ သုမန+ဇ္ဈာ၊ သု,၌ ဝုဒ္ဓိပြု၊
တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ယဇ္ဇစည်းကြောင့် သ-အက္ခရာလာ၊ ယဝတံ
သုတ်၌ ကာရသဒ္ဓါဖြင့် သျှ-ကို သ, ပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊

ရုန္တံ = ရာဇိနော ဘာဝေါ၊ ရာဇ+ဇ္ဈာ၊ ကုစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံ ဖြင့် ရာ
၌ ရဿပြု၊

တထံ = တထဿ ဘာဝေါ၊ တထ+ဇ္ဈာ၊ ယဝတံသုတ်၌ ကာရသဒ္ဓါ
ဖြင့် ထျကို ဆ, ပြု၊ အသဒိသဒွေဘော်လာ၊

- ✖မေး။ ဤသုတ်၌ ဖြစ်နိုင်သော ယောဂဝိဘာဂနှင့် အကျိုးကို ရေးခဲ့ပါ။
- ဖြေ။ ဤသုတ်၌ “ဇ္ဈတ္တတာ”ဟူသော ဒွိဓာကရဏယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကံ
အနက်၌၎င်း၊ သကတံအနက်၌၎င်း၊ ဇ္ဈာ-စသောပစ္စည်းတို့ သက်ရခြင်း
အကျိုးရှိပါသည်။

ဝေယျာဝဋ္ဌံ ရုပ်ပြီးပုံ

ဝိအာဝဋ္ဌ+ကမ္မ-တည်း၊ ဗျာဝဋ္ဌဿ ကမ္မံ ဟဂါကျစီရင်၊ ဣ-သက်၊
(ဝိအာဝဋ္ဌ+ဣ) ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါသုတ်ဖြင့် ဝိ-၌ ဣကို ယ၊ပြု၊
ဒွေဘော်လာ၊ မာယူနမာဂမော ဌာနေသုတ်ဖြင့် ဧ-ဝုဒ္ဓိအရာ၌ ဧ-
ဝုဒ္ဓိလာ၊ (ဝေယျာဝဋ္ဌ+ယ) ယဝတံသုတ်ဖြင့် ဋ-ကို ဋ-ပြု၊ ဒေါဓဿစ
သုတ်၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ဋ-ကို စွ၊ပြု၊ နာမ်ငဲ့၊ သိသက်၊ အံပြု၊ ကပ်၊ပြီး၏။

က ဝိသမာဒီဟိ

ဂါရဝေါ ရုပ်ပြီးပုံ

ဂရုနော ဘာဝေါ-ဝါကျစီရင်၊ ဣပစ္စည်းသက်၊ ဂရု+ဣ-
ဟုဖြစ်သောအခါ အစ၌ ဝုဒ္ဓိပြု၊ သြသရေစ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ရ-၌ ဥ-ကို
အံပြု၊

အဇ္ဇဝံ

ဥရုနော ဘာဝေါ၊ ဣပစ္စည်းသက်၊ ဥရု+ဣ၊ အတ္တဉ္ဇသုတ်ဖြင့်
အစ၌တည်သော ဥ-ကို အာ၊ပြု၊ သြသရေစ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ဇ-၌ ဥ-ကို
အံပြု၊ ဧ-ကို ဒွေဘော်လာ၊ ကုဗ္ဗဒိမဇ္ဈတ္တရာနံဖြင့် အစ၌ အာ၊ကို
ရဿပြု၊ နာမ်ငဲ့၊ သိသက်၊ အံပြု၊ ကပ် ပြီး၏။

ယောဗ္ဗန္တံ

ယုဝဿ ဘာဝေါ၊ ယုဝ+ဣ၊ ဝုဒ္ဓါဒိသရဿဝါဖြင့် ယု-၌ သြဝုဒ္ဓိပြု
တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် န၊အက္ခရာလာ၊ ဝ-ဒွေဘော်လာ၊ ဗ-ပြု၊

ပါရမီ

ပရမာနံ ဘာဝေါ(ကမ္မံ)၊ ပရမ+ဣ၊ ဖါရမ-ဟုဖြစ်ပြီးသောအခါ
ဣဝဏ္ဏိကဏေယျဏန္တုဟိသုတ်ဖြင့် ဤ-ပစ္စည်းသက်။

၆၀

အဿတ္တိတဒ္ဒိတ်

တဒဿတ္တိတိ ဝီ စ

✕မေး။ ဤသုတ်ဖြင့် အဘယ်သဒ္ဒါတို့နောင် ဝီ-ပစ္စည်းသက်ရသည်ကို ညွှန်ပြ၍၊ စသဒ္ဒါ၏အကျိုးကိုလည်း ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ ဤသုတ်ဖြင့် မေဓာ၊ မာယာ-သဒ္ဒါတို့မှနောက်၌ ဝီ,ပစ္စည်းသက်ရပါသည်။

စသဒ္ဒါဖြင့် သော-ပစ္စည်း၊ ဣလ-ပစ္စည်း၊ ဝ-ပစ္စည်း၊ အာလ-ပစ္စည်း စသည်တို့ သက်ရခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။

ဒဏ္ဍာဒိတော ဣက ဤ

✕မေး။ ဒဏ္ဍာဒိတော၌ အာဒိသဒ္ဒါ၏အနက်နှင့် အကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ အာဒိသဒ္ဒါသည် ပကာရ(အတူဟူသော)အနက်ရှိပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဒဏ္ဍသဒ္ဒါနှင့် အဝဏ္ဏန္တခြင်းတူသော ဆတ္တ,မာလ-စသော သဒ္ဒါတို့ကို ယူရခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။

သဏ္ဍာဒိဟိ မန္တ

✕မေး။ ဤသုတ်ဖြင့် အဘယ်သဒ္ဒါတို့နောင် မန္တ-ပစ္စည်းသက်ရပါသနည်း။

ဖြေ။ အဝဏ္ဏန္တလိင်မှတစ်ပါး ပဌမာဝိဘဏ္ဍန္တလိင်ပုဒ်တို့နောင် မန္တပစ္စည်းသက်ရပါသည်။

(မှတ်ချက်) ဤသုတ်၌ အဝဏ္ဏန္တလိင်မှတစ်ပါး လိင်အားလုံးကို ယူရသောကြောင့် ဒဏ္ဍာဒိတော ဣက,ဤ-သုတ်၌ အဝဏ္ဏန္တလိင်ကိုသာ ယူရမည်။

အဿတ္တိတဒ္ဒိတ်ပြီး၏

သင်္ချာ တဒ္ဒိတ်

သင်္ချာပူရဏေ မော

✕မေး။ ပဉ္စမော-ဟူသောပါဠိ၌ ငါးခုလုံးကို ပဉ္စမအရ ယူသင့်/မသင့် စီစစ် ပြပါ။

ဖြေ။ ပူရဏတိ သင်္ချာ အနေနာတိ ပူရဏော၊ သင်္ချာယ ပူရဏေ သင်္ချာ ပူရဏော-ဟူသော ရူပသိဒ္ဓိလာ ကရဏသာဓန ဝစနတ္ထအရ သင်္ချာ၏ ပြည်ကြောင်း(သင်္ချာပူရဏ)အနက်၌သာ မ-ပစ္စည်းသက်ရမည် ဖြစ် သောကြောင့် ငါးခုလုံးကို မယူသင့်၊ ငါးခုပြည်ကြောင်း နောက်ဆုံးတစ်ခု ကိုသာ ပဉ္စမအရယူသင့်ပါသည်။

တိယေ ဒုတာပိစ

✕မေး။ ဤသုတ်၌ အပိသဒ္ဓါ၊ စသဒ္ဓါတို့၏ အကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ အပိသဒ္ဓါဖြင့် အခြားသောပုဒ် နှောင်းရာ၌လည်း ဒွိသဒ္ဓါကို ဒု-ပြု ရခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။ (ပြယုဂ်= ဒုရတ္တံ၊ ဒုဝိဓံ)
စသဒ္ဓါဖြင့် ဒွိသဒ္ဓါကို ဒိ-ပြုရခြင်းအကျိုး၏၊ (ပြယုဂ်=ဒိရတ္တံ၊ ဒိဂုဏ်)

တေသမဗျူပပဒေန အဗျူမဒိဝနဒိယဗုမတိယာ

✕မေး။ ဤသုတ်၌ပါသော ကာရိယတို့ကို စတုတ္ထ၊ ဒုတိယ၊ တတိယသဒ္ဓါ သက်သက်တို့ကိုသာ ပြုရပါသလော။

ဖြေ။ ဤသုတ်၌ အဗျူမ-ဟူသောအနီးပုဒ်ကိုယူခြင်းကြောင့် အဗျူမ-သဒ္ဓါနှင့် တွဲနေသော “အဗျူမစတုတ္ထ၊ အဗျူမဒုတိယ၊ အဗျူမတတိယ”တို့ကိုသာ ပြုရ ပါသည်။ စတုတ္ထ၊ ဒုတိယ၊ တတိယသဒ္ဓါသက်သက်ကို မပြုရ။
(မှတ်ချက်) ဤသုတ်၌ “တေသံ”အရ အဗျူမစတုတ္ထ၊ အဗျူမဒုတိယ၊ အဗျူမတတိယ-သဒ္ဓါတို့ကို ယူရမည်ဟုဆိုလိုပါသည်။

ဒွေကဋ္ဌာနမာကာရောဝါ

✖မေး။ ဤသုတ်၌ ဝါသဒ္ဓါ၏အနက်နှင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ချက်တို့ကို ရေးပါ

ဖြေ။ ဝါသဒ္ဓါသည် ဝေဇ္ဇိတဝိဘာသာအနက်ရှိပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဒသသဒ္ဓါကြောင့် ဒွိ၊ ဧက၊ အဋ္ဌ-သဒ္ဓါတို့၏ အစိတ်ကို အမြဲ
အာ-ပြုရခြင်း နိစ္စဝိဓိကို၎င်း၊ (ဒွါဒသ၊ ဧကဒသ၊ အဋ္ဌာရသ)

ဝိသတိ၊ အစ- နဂုတိ၊ တိုင်အောင်သော သဒ္ဓါတို့ကြောင့် ဒွိ-သဒ္ဓါ၏
အစိတ်ကို ဝိကပ်အားဖြင့် အာ-ပြုရခြင်း အနိစ္စဝိဓိကို၎င်း၊ (ဒွါဝိသတိ)

ဝိသတိ-စသည်နှောင်းရာ၌ ဒွိသဒ္ဓါမှတစ်ပါးသော ဧက၊ အဋ္ဌ-သဒ္ဓါတို့
ကို လုံးဝ အာ-မပြုရခြင်း အသန္တဝိဓိကို၎င်း၊ သတ်မှတ်ပြပါသည်။

(ဧကဝိသတိ၊ အဋ္ဌဝိသတိ-စသည်သာ ရှိရ၏)

ဧကဒိတော ဒသ ရသချာနေ

✖မေး။ ဤသုတ်၌ “ဒသ”သဒ္ဓါကို ရ-ပြုရမည်ဟုဆိုရာ ဒ-အက္ခရာမျှကိုသ
ပြုရမည်လော၊ သ-အက္ခရာမျှကိုသာ ပြုရမည်လော၊ တိကျစွာ
သတ်မှတ်ပြပါ။

ဖြေ။ ဧကဒိတော-ဟူသောနိမိတ်နှင့် နီးကပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်
ဒသ၏ ဒ-ကိုသာလျှင် ရ-ပြုရပါသည်။

ဧကဒိတော ဒသသ္မိ

✖မေး။ ရှေ့မှ လိုက်လာသော “အန္တ”သဒ္ဓါမရှိပါဘဲလျက် ဝုဒ္ဓိ၌ “အန္တေ”
သဒ္ဓါထည့်၍ ဖွင့်ဆိုရခြင်းအကြောင်းနှင့် ဤသုတ်ဖြင့် သက်သေ “ဤ”
ပစ္စယန္တ”ပုဒ်တို့၏ လိင်ကိုလည်း ညွှန်ပြပါ။

ဖြေ။ ဒသ-သဒ္ဓါသည် “ဤ”ပစ္စည်းနှင့် မစပ် မယှဉ်သောကြောင့်
သာမတ္တိယအားဖြင့် ဝုဒ္ဓိ၌ “အန္တေ”ဟုဖွင့်ဆိုရပါသည်။

“ဤ”ပစ္စယန္တပုဒ်များသည် ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့်ပင် ဣတ္ထိလိင်
ကို ထွန်းပြန့်နိုင်သောကြောင့် “ဧကောဒသီ”စသော “ဤ”ပစ္စယန္တပုဒ်
များသည် ဣတ္ထိလိင်၌သာ ဖြစ်ရပါသည်။

လ ၁ ရာနံ

✕မေး။ လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဓါ၏အနက်နှင့် သတ်မှတ်ချက်တို့ကို ရေးပါ။

ဖြေ။ ဝါသဒ္ဓါသည် ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာအနက်ရှိပါသည်။

ထိုဝါသဒ္ဓါဖြင့် “သောဠသ” ပြုယှက်၌ ဒသ-၏ ဒ-ကို အမြဲ “ဥ”
ပြုရခြင်း နိစ္စဝိဓိကို၎င်း၊

“စတ္တာလီသ၊ တေဠသ၊ ”စသောပြုယှက်၌ ဝိကပ်အားဖြင့် “လ”ပြုရ
ခြင်း အနိစ္စဝိဓိကို၎င်း၊

“ဒသ၊ ပန္နရသ”စသောပြုယှက်၌ လုံးဝ “လ”မပြုရခြင်း အသန္တဝိဓိ
ကို၎င်း၊ သတ်မှတ်၍ပြပါသည်။

✕မေး။ ဧကုနဝိသတိ-စသော သင်္ချာတို့၏ လိင်၊ ဝုတ်တို့ကိုရေး၍၊ ထိုလိင်၊
ဝုတ်တို့၌ ဖြစ်ပုံကိုလည်း ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ ဧကုနဝိသတိ-အစ နဝတိ-တိုင်အောင်သော သင်္ချာသဒ္ဓါတို့သည်
ဧကဝစနန္တ၊ ဣတ္ထိလိင် များဖြစ်ကြပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ ဧကဝစနန္တ၊ ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်ခြင်းတို့သည်လည်း သင်္ချာ
ပဓာနအရာ၌၎င်း၊ သင်္ချေယျပဓာနအရာ၌၎င်း၊ ဖြစ်ကြပါသည်။

ထိုတွင် “ဘိက္ခုနံ ဧကုနဝိသတိ=ရဟန်း(၁၉)ပါး”စသောပြုယှက်များ
သည် သင်္ချာပဓာနအရာ၌ ဧကဝစနန္တ၊ ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်ပုံကို ပြပါသည်။

“ဧကုနဝိသတိ ဘိက္ခုဝေါ=ဆွေကိုးပါးသော ရဟန်းတို့”စသောပြုယှက်
များသည် သင်္ချေယျပဓာနအရာ၌ ဧကဝစနန္တ၊ ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်ပုံတို့ဖြစ်

တိစ

Xမေး။ ဤသုတ်၌ ဝါသဒ္ဓါ၏ အနက်နှင့် သတ်မှတ်ချက်တို့ကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ ဝါသဒ္ဓါသည် ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာအနက်ရှိ၏။

ထို့ကြောင့် ဝိသံ၊ တိသံ-သဒ္ဓါတို့၏ အဆုံး၌ ဝိကပ်အားဖြင့် “တိ” အက္ခရာလာရခြင်း အနိစ္စဝိမိကို၎င်း၊

ဝိသံ၊ တိသံ-မှတစ်ပါး အခြားသောသင်္ချာတို့၏အဆုံး၌ တိ-အက္ခရာ လုံးဝ မလာရခြင်း အသန္တဝိမိကို၎င်း၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ပြပါသည်။

ဝိသတိ ရုပ်တွက်ပုံ

ဒသ+စ+ဒသ+စ ဟုတည်း၊ ဒွန်သမာသ်ဝါကျပြုလုပ်၊ သမာသ်ထုံးစံ အတိုင်း ဝိဘတ်များနှင့် စ-သဒ္ဓါတို့ကိုချေပြီးနောက် “ဒသ ဒသ”ဟု ပကတိပြု၊ သရူပါနမေကသေသ္မသကိ သုတ်ဖြင့် ဒသ-သဒ္ဓါတစ်ခု ကြွင်းပြု၊ ယောဝိဘတ်သက်(ဒသ+ယော)၊ ဂဏနေ ဒသဿသုတ်ဖြင့် ဒသ-ကို ဝိ၊ ပြု၍ ယောဝိဘတ်ကိုလည်း “ဤသံ”ပြု၊ ကပ်၊ (ဝိသံ)ဖြစ်၊ တိစ-သုတ်ဖြင့် တိ-အက္ခရာလာ၊ (ဝိသံတိ) ဗျဉ္ဇနေစ-သုတ်ဖြင့် သံ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကိုချေ၊ နာမ်ငဲ့၊ သိသက်၊ သိကိုချေ၊ ပြီး၏။

ဒသဒသကံ သတံ ဒသကာနံ သတံ သဟဿဉ္စ ယောမှီ

သတံ ရုပ်ဖြည့်ပုံ

ဒသ-သဒ္ဓါဆယ်ခုကို တစ်ခုကြွင်းပြု၊ နာမ်ငဲ့၊ ယောဝိဘတ်သက်၊ ဤသုတ်ဖြင့် တစ်ရာကိုဟောသော ဒသ-သဒ္ဓါကို သတံ၊ ပြု၍ ယော ဝိဘတ်ကိုလည်းချေ၊ တစ်ဖန်ထပ်ပြီး နာမ်ငဲ့၊ သိဝိဘတ်သက်၊ ဗျဉ္ဇနေစ သုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကိုချေ၊ သိ-သုတ်ဖြင့် သိဝိဘတ်ကို အံ-ပြု၊ သတံ- ပြီး၏။

✽မေး။ သတံ, သဟဿံ-သဒ္ဓါတို့၏ ဖြစ်နိုင်သော လိင်, ဝတ်ကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ “သတံ, သဟဿံ” သဒ္ဓါတို့သည် နပုံလိင်, ဧကဝုဇ်အဆုံးရှိကြပါသည်။ ဝဂ္ဂဘေဒ=အစုကွဲပြားရာ၌ကား သင်္ချာအားလုံး ဗဟုဝုဇ်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

(ဆောင်) သတံ စအုံး, အသင်္ချေဆုံး၊ နပုံ: ဧကဝုဇ်။

အစုကွဲတုန်, အားလုံးစုံ, မှတ်ကုန် ဗဟုဝုဇ်။ (ဘာသာဋီ)

ဒွိသတံ ရုပ်ပြီးပုံ

သတဿ ဒွိကံ-ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်သမာသ်ပြု၍၊ ဝိဘတ်အားလုံး ချေပြီးလျှင် သတဒွိကံ-ဟုပကတိပြုပြီးသောအခါ နာမ်ငဲ့, သိသက်, အံပြု၊ ကပ်လျှင် “သတဒွိကံ”ဖြစ်၏။ ဒသ ဒသကံဟူသောဤသုတ်ဖြင့် သတဒွိကံ-ကို ဒွိကသတံ, ဟု ရှေ့နောက်ပြန်၊ က-ကိုလည်းချေ။

✽မေး။ သတ ဒွိကံ-ကို “ဒွိက သတံ”ဟု အဘယ်ကြောင့် ရှေ့နောက်ပြန်နိုင်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ကစွည်းဝတ္ထိ၌ “ဒွိကာဒိနံ တဒုတ္တရပဒါနဉ္စ နိပစ္စန္ဓေ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ရှေ့+နောက်ပြန်နိုင်ပါသည်။

တစ်သောင်း, တစ်သိန်းတို့ကို “ဒသသဟဿ, သတသဟဿ”အမည်တို့မှတစ်ပါး တစ်သောင်းကို “နဟုတံ”ဟု၎င်း၊ တစ်သိန်းကို “လက္ခ”ဟု၎င်း၊ ခေါ်နိုင်ပါသေးသည်။

သကနာမေဟိ

✽မေး။ သင်္ချာတို့၏ အဆင့်ဆင့်မြောက်ပွားပုံကို သိသာရုံရေးခဲ့ပါ။

၇၄

ဖြေ။ တစ်ဆယ်မှစ၍ တစ်သိန်းတိုင်အောင် တစ်ဆယ်ဖြင့် မြောက်ပွားရပါသည်။

တစ်သိန်းကို တစ်ရာဖြင့် မြောက်လျှင် တစ်ကုဋေဖြစ်၏။ ကုဋေတစ်သိန်းကို တစ်ရာဖြင့် မြောက်လျှင် ပကုဋေဖြစ်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် တစ်သိန်းမှအထက် ကောဋိပကောဋိစသောသင်္ချာတို့ကို အသင်္ချေယျာတိုင်အောင် တစ်ရာဖြင့် မြောက်ပွားရပါသည်။

အဗျယ တဒ္ဓိတ်

ဝိဘာဂေ ဓာစ

✕မေး။ ဤသုတ်၌ စသဒ္ဓါ၏ အကျိုးကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ စသဒ္ဓါဖြင့် ဧက၊ ဒွိ-သဒ္ဓါတို့မှနောက်၌ “ဈ”ပစ္စည်းသက်ရခြင်း၊ သုတ္တ-စသောသဒ္ဓါတို့မှနောက်၌ “သော”ပစ္စည်းသက်ရခြင်း အကျိုးရှိပါသည်။

(မှတ်ချက်) တေဓာ-၌ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် တိ၊ ဌ၊ ဣ၊ ကို ဧ-ဝုဒ္ဓိပြု။

သဗ္ဗနာမေဟိ ပကာရဝစနေ တု ထာ

✕မေး။ ပကာရ-၏အဓိပ္ပါယ်နှင့် တုသဒ္ဓါ၏ အကျိုးကို ရေးပါ။

ဖြေ။ သာမညကို ခွဲခြားတတ်သောအထူးသည် ပကာရမည်၏။ တု သဒ္ဓါဖြင့် “တတ္ထ”ပစ္စည်းသက်ရခြင်း အကျိုးရှိပါသည်။

ကိမိမေဟိ ထံ

✕မေး။ ကုတ္တု-စသောပစ္စည်းဆုံးသောပုဒ်တို့ကို နာမ်ငါးရခြင်း အကြောင်းကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ။ “ကုတ္တု”အစ “ထံ”ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောပုဒ်တို့သည် အဗျယတဒ္ဓိတ်

ဖြစ်သောကြောင့် နာမ်ခံရပါသည်။
 ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် “သမ္မာသမာဓုသောသုတ်ဖြင့် နာမ်ဝိဘတ်ကို ချေရ
 ပါသည်။

(မှတ်ချက်) နာမ်ကျမ်းလာ ကွဲစိတော ပဉ္စမုတ္တေ စသောသုတ်တို့ဖြင့်
 သက်သေ တော၊တြ၊-စသောပစ္စည်းအဆုံးရှိသောပုဒ်တို့ကိုလည်း
 အဗျယတဒ္ဒိတ်၌ပင် သွင်းယူရပါသည်။

ယဒနုပပနာ နိပါတနာ သိဇ္ဈန္တိ

✕မေး။ ဤသုတ်ကြီးဖြင့် ရုပ်ပြီးနိုင်ပုံကို သိသာရုံရေးခဲ့ပါ။
 ဖြေ။ “အခါ”ဟူသောအနက်၌ ဣမသဒ္ဓါနောင် “ဇ္ဇ”ပစ္စည်း၊
 သမာနသဒ္ဓါ၊ အပရသဒ္ဓါတို့နောင် “ဇ္ဈ”ပစ္စည်းသက်၍ ဣမသဒ္ဓါကို
 အ-ပြု၊ သမာနသဒ္ဓါကို “သ”ပြုပြီး “အဇ္ဇ၊ အဇ္ဈ၊ အပရဇ္ဈ”စသော
 ပြယုဂ်များပြီးနိုင်ပါသည်။

အဇ္ဇတနိ ရုပ်ပြီးပုံ

ဣမ+ဇ္ဇပစ္စည်း၊ဤသုတ်ဖြင့် ဣမ-ကို အ-ပြု၍ တန-ပစ္စည်း၊
 သက်၊ နဒါဒိတော ဝါဤ သုတ်ဖြင့် ဤ-ပစ္စည်းသက်၊ နာမ်ခံ၊ ထိသက်၊
 သမ္မာသမာဓုသော ဖြင့် သိဝိဘတ်ကိုချေ။

✕မေး။ တဒ္ဒိတ်အပြားကို ရူပသိဒ္ဓိ၌ လာသည့်အတိုင်း အကျဉ်းချုံး၍
 ဖော်ပြပါ။

ဖြေ။ တဒ္ဒိတ်သည် (၁)သာမညဝုတ္တိတဒ္ဒိတ်၊ (၂)ဘာဝတ္ထတဒ္ဒိတ်
 (၃)အဗျယတဒ္ဒိတ် အားဖြင့် သုံးမျိုးရှိပါသည်။

၇၆

သာမညတဒ္ဓိတ်သည်လည်း (၁)အပစ္စတဒ္ဓိတ် (၂)အနောက္ကတဒ္ဓိတ်
(၃)အဿတ္တိတဒ္ဓိတ် (၄)သင်္ချာတဒ္ဓိတ်အားဖြင့် လေးမျိုးပြားပါသည်။

တဒ္ဓိတ်ကျမ်းလာ ပစ္စည်းများကို စုပေါင်းရေတွက်ခြင်း

အပစ္စတဒ္ဓိတ်။

။ဇာနည်ဇာန၊ ဇာယန၊ ဇာက၊ ဇာယ၊ ဇာပျံ။
ဇာဝ၊ ဇောရ၊ ဇာ၊ ဇောယျ၊ ဥလ္လင်္ဂ ဆဲတစ်တန်။
သမ္မာန်အပစ္စ၊ အနက်ပြုသက်ကြ လိင်သုံးတန်။ (သဒ္ဓသံခိပ်)

ဘာဝတဒ္ဓိတ်။

။ဇျ၊ တာ၊ ဣ၊ ဣန၊ ဗျ၊ ဇာယ၊ ဇောယျပေ။
ဇာ၊ ကဇာ၊ နင်္ဂတွ၊ ပေါင်းဒသ၊ ဘာဝပစ္စည်းတွေ။ (သံခိပ်)

အဿတ္တိတဒ္ဓိတ်။

။ဝီ၊ သော၊ သီ၊ ရ၊ ဤ၊ ဣက၊ ဝန္တ၊ မန္တ၊ ဇာ။
ဇာတာဒီန၊ အာဒိပြ၊ ဣမ၊ ဣယိက။ (ဣယ+ဣကနွေပါ)
ရုဒ္ဓိဖေါပြ၊ ဣလာ၊ လ၊ မုတ်ကြပစ္စည်း ဝ။ (သံခိပ်)
(ဣလာ၊ လ-ကို ဣလ၊ အာလ ဟုနွေပါ)

သင်္ချာတဒ္ဓိတ်။

တိယ၊ ဤ၊ က၊ မ၊ ထ၊ ဌနှင့်၊ ဌမပစ္စယာ၊ ခုနစ်ဖြား
သင်္ချာပစ္စည်းပေါင်း။ (ဘာသာဋီ)

အဗျယတဒ္ဓိတ်။

။ကုတ္တံ၊ ထံ၊ ဓာ၊ တတ္တာ၊ ထာနော၊ ဗျ၊ သော၊ ခုနစ်ဝ၊ ရုဒ္ဓိပြ
ဗျယပစ္စည်းပေါင်း။ (ဘာသာဋီ)
ရူပသိဒ္ဓိလာ တဒ္ဓိတ်ကျမ်းအဓိပ္ပါယ်ပြီး၏

အရှင်ကောဝိဒ

(ဝိနယဓရ+ဝိနယကောဝိဒ)

ကန်ဦးဇေတဝန်စာသင်တိုက်

ရွှေနှင့်ဆီလမ်း+ရှစ်မိုင်ခွဲ

မရမ်းကုန်း(၁-၉-၉၅)

ဖုံး - ၆၃၀၉၈

